

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Policejní pohádky a jejich využití v prevenci a formování pozitivního vztahu k příslušníkům Policie ČR

Studijní program:

SOCIÁLNÍ PRÁCE VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

Autor: Petra Šindelářová

Školitel: PhDr. Jan Vitoň, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji práci s názvem *Policejní pohádky a jejich využití v prevenci a formování pozitivního vztahu k příslušníkům Policie ČR* jsem vypracovala samostatně a pouze s použitím pramenů uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2019

Petra Šindelářová

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Janu Vitoňovi, Ph.D., za významnou pomoc a odborné vedení při zpracování bakalářské práce a rodině za trpělivost při studiu.

Policejní pohádky a jejich využití v prevenci a formování pozitivního vztahu k příslušníkům Policie ČR

Abstrakt

Cílem této práce je posoudit formativní vliv dvou rozdílných knih, se stejným názvem Policejní pohádky, na předškolní a mladší školní děti. Dalším cílem je komparovat obě knihy z hlediska jejich vhodnosti pro malé čtenáře a posluchače, z hlediska vlivu na jejich preventivní účinnost a využitelnost knih v preventivní činnosti policie České republiky, i z hlediska porovnání knih jako literárně uměleckého díla. V rámci řešení problematiky byl proveden kvalitativní výzkum s využitím metody hloubkového rozhovoru u deseti respondentů z cílové skupiny dětí a polostrukturovaný rozhovor s pracovníci Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství Policie ČR Jihočeského kraje. Výzkumem a jeho následnou analýzou bylo zjištěno, že Policejní pohádky od Romana Pokorného jsou vhodnější pro preventivní a pedagogické působení, než stejnojmenná kniha od Zuzany Pospíšilové, což je způsobeno zejména rozdílnou estetickou funkčností obou knih. Méně estetické Policejní pohádky Romana Pokorného mají větší preventivně-výchovný dopad na cílovou skupinu i přes skutečnost, že dílo Romana Pokorného postrádá základní rysy literárního žánru pohádky. Obě knihy jsou z preventivního i formativního hlediska vhodné pro cílovou skupinu dětí, avšak kniha Romana Pokorného je využitelná i v praxi policistů z Oddělení tisku a prevence jako důležitá a vhodná pomůcka.

Klíčová slova

policejní pohádka, prevence, děti, formativní vliv, Policie ČR, Roman Pokorný, Zuzana Pospíšilová

Police fairy tales and their use in prevention and formation of a positive relationship to members of the Czech Police.

Abstract

The aim of this work is to evaluate the formative influence of two different books with the same name - Police Fairy Tales, on preschool and younger school children. Another aim is to compare both of the books in 3 aspects - their suitability for small readers and listeners, their impact on their preventive efficiency and the usefulness of these books in preventive activities of the Czech Police, as well as comparison of two books as literary works. Within the solution of the problem, a qualitative research was carried out. The method of in-depth interview was used with ten respondents - the target group of children. A semi-structured interview was used with a member of the Department of Press and Prevention of the Regional Directorate of the Police of the South Bohemia Region. Thanks to the research and its analysis, was determined that the Police Fairy Tales, which were written by Roman Pokorný are more suitable for preventive and pedagogical activities than the book of the same name from Zuzana Pospíšilová. It is caused because of the different aesthetic functionality of both books. Fairy tales, which were written by Roman Pokorný, are less aesthetic but they have a greater preventive-educational impact on the target group. Despite of the fact that these fairy tales are lacking in basic features of literary genre – fairy tales. Both books are suitable for the target group of children from preventive and formative point of view, but Roman Pokorný's book is also useful for the practice of police officers from the Press and Prevention Department as an important and useful tool.

Keywords:

police fairy tale, prevention, children, formative influence, Police of the Czech Republic, Roman Pokorný, Zuzana Pospisilova

Úvod

Pohádka je literární útvar s mnohasetletou historií. Lidová pohádka dala základy pozdějším autorským dílům, díky kterým se dětská mysl rozvíjí, baví a zároveň skrze pohádku poznává svět z jeho lepší i horší stránky.

I mně, když jsem byla malé dítě, pohádky okouzlovaly svým půvabem, jednoduchostí a tím, že dobro vždy zvítězilo nad zlou mocí. Navzdory překážkám i protivenství, navzdory nepřízni osudu hlavní hrdina či hrdinka v závěru dosáhl svého cíle a byl za svou snahu spravedlivě odměněn. Zato zlo bylo zesměšněno a poraženo přesně tak, jak by tomu mělo být i v reálném životě.

I proto se pohádka může jevit jako ideální preventivní a výchovný prostředek při snaze vštípnit zejména mladším dětem základní etická pravidla, morální a sociální hodnoty.

Ve své práci budu zkoumat vliv dvou knih Policejních pohádek na předškolní a raně školní děti, na formování jejich vztahu k bezpečnostnímu sboru Policie České republiky i samotným policistům. Vzhledem k tomu, že oba autoři Policejních pohádek napsali svá díla zcela odlišným způsobem, bude zkoumáno, jestli knihy mají preventivní využití v praxi a která z knih je v rámci preventivního působení a formování vztahu dětí k Policii České republiky vhodnější. S výsledky výzkumu bude seznámena profesionální preventivní pracovnice Oddělení tisku a prevence Policie České republiky.

Data vzešlá z provedeného výzkumu budou analyzována a v závěru práce bude provedeno jejich zhodnocení, zejména využitelnost Policejních pohádek v praktické preventivní činnosti a jejich vliv na malé čtenáře a posluchače.

Obsah

1.	Charakteristika pohádky a jejího vlivu.....	8
1.1	Definice pohádky a její rozdělení.....	9
2.1	Typické rysy pohádky.....	9
3.1	Funkce pohádek.....	11
4.1	Vliv pohádek na předškolní a raně školní děti.....	11
2.	Policie České republiky.....	13
1.1	Hlavní úkoly Policie ČR.....	13
2.1	Náhled společnosti na příslušníky Policie ČR v historických souvislostech.....	14
3.1	Důvěra společnosti v Policii ČR.....	15
4.1	Současné postavení policistů ve společnosti.....	17
3.	Preventivní působení Policie ČR.....	18
1.1	Pojem prevence.....	18
2.1	Primární prevence.....	18
3.1	Policie a preventivní činnost.....	19
4.	Policejní pohádky.....	22
1.1	Policejní pohádky od Zuzany Pospíšilové.....	22
4.1.1.	Rozbor Policejních pohádek od Pospíšilové z hlediska rysů pohádky.....	22
4.1.2.	Rozbor Policejních pohádek od Pospíšilové z hlediska funkce pohádky.....	24
4.1.3.	Další pohádková díla Zuzany Pospíšilové s policejní tematikou.....	28
2.1	Policejní pohádky od Romana Pokorného.....	30
4.2.1.	Rozbor Policejních pohádek od Pokorného z hlediska rysů pohádky.....	30
4.2.2.	Rozbor Policejních pohádek od Pokorného z hlediska funkce pohádky.....	32
3.1	Komparace knih Policejních pohádek.....	33
4.1	Komparace knih Policejních pohádek s Velkou policejní pohádkou.....	34
5.	Výzkum.....	35
1.1	Metoda a technika výzkumu.....	35
2.1	Předmět výzkumu.....	37
3.1	Průběh výzkumu.....	37
4.1	Shrnutí rozhovorů.....	37
5.1	Shrnutí rozhovoru s příslušnicí Oddělení tisku a prevence KŘP Jčk.....	44
6.	Analýza výsledku výzkumu.....	46

1. Charakteristika pohádky a jejího vlivu

Pohádka je neodmyslitelnou součástí dětského světa. Již od raného dětství jsou, zpravidla rodiči, předávány potomku základní informace o fungování světa, o pravidlech etiky a morálky, o očekávání, jež jsou do něj vložena. A právě pohádkový svět napomáhá k formování dětské duše. Vnímání pohádek pomáhá dítěti vytvářet a hlavně rozvíjet představivost, zapojovat myšlení a preventivně přizpůsobovat dosud nezformovanou osobnost. Pohádky v mnoha případech připodobňují problémy, které dítě mohou v budoucnosti čekat, aby jim bylo schopné čelit (Černoušek, 1990).

Významu pohádek se věnovalo mnoho filozofů, spisovatelů a definice dopadu pohádkových příběhů na lidskou osobnost byla zkoumána ze všech stran a úhlů. Při tvorbě této práce jsem v doslovu k Pohádkám Karla Jaromíra Erbena narazila na velice výstižnou charakteristiku vlivu pohádek na člověka, a to že *„Pohádkové příběhy nám otevírají pohled do světa plného netušených zázraků. Z pohádek k nám promlouvá pradávná moudrost a zkušenost, projevují se v nich názory na život a na svět. Pohádkové příběhy jsou vymyšlené od začátku až do konce a přece nás uchvacují svou vnitřní pravdou. Je až překvapující, jak často mají k sobě blízko mnohé pohádky z nejrůznějších zemí a národů. Obzvláště se navzájem podobají v tom, že v nich obvykle vítězí dobro nad zlem, pravda a čestnost nad lží a záhudností, dobrosrdečnost nad sobectvím, statečnost nad zbabělostí, moudrost nad hloupostí a věrnost nad klamáním a zradou“* (Dolanský, 1983, str. 3).

Avšak je třeba zároveň i nepodléhat bezmyšlenkovité adoraci pohádkových příběhů. Stejně jako vyzdvihování jejich kladného působení jsou pohádky též zkoumány z hlediska jejich možného negativního dopadu. Vedou se polemiky o vlivu psychické stability dítěte vlivem některých drastických prvků v pohádkách. Ať je to již sežrání Karkulky vlkem, vyvraždění bývalých Modrovousových manželek, prokletí i začarování pohádkových hrdinů. Nicméně tyto možné retardační dopady na osobnost dítěte zpravidla nelze doložit, na rozdíl od pozitivního vlivu pohádek na myšlení dítěte (Chaloupka, 1982). *„Moderními pedagogicko-psychologickými výzkumy bylo potvrzeno, že pohádky pomáhají dětem odreažovat jejich podvědomý strach z neznámého, vedou je k vědomí spravedlnosti, konkretizují představy o dobru a zlu. Tímto způsobem se dotýkají některých základních, velice citlivých bodů ve vývoji dětské psychiky a*

osobnosti, které mají charakter antropologických konstant“ (Šmahelová, 1989, str. 153).

Pohádka není zkoumána pouze ze svého literárního hlediska, na základě obsahu a zpracování, nýbrž i z pohledu jiných vědních oborů, jako je například psychologie, folkloristika, etnologie nebo pedagogika. Vzhledem k zaměření této práce tak budeme pohádku zkoumat spíše z jejího pedagogického hlediska, zdali jsou naplněny hlavní pedagogické cíle pohádky, vytvoření povědomí o morálních hodnotách, vznik kladného vztahu k literatuře obecně, ke knihám a četbě, rozvoj řečových schopností, slovní zásoby (Richter, 2004) a hlavně preventivní a formativní působení pohádky.

1.1 Definice pohádky a její rozdělení

Pohádku lze obecně definovat jako *„epický literární žánr, který může mít jednak formu verše, jednak prózy a definuje ji jako krátký fiktivní příběh s nepravděpodobným dějem, který se povětšinou odehrává v neobvyklém prostředí a ve kterém vystupují nadpřirozené bytosti, přičemž se řídí pravidlem vítězství dobra nad zlem.“* (Sochrová, 2004, str. 88).

Pohádky, s ohledem na potřeby této práce, lze rozdělit na dva druhy. Nejstarším druhem pohádek jsou pohádky lidové, historicky mladší jsou pak pohádky autorské (Peterka, 2001). Lidové pohádky začaly vznikat již v dávných civilizacích a pozdější první autorské pohádky a sbírky pohádek vycházejí ze sběru ústně či písemně předávaných příběhů s nadpřirozenou tematikou. V Českých zemích byla první sbírka pohádek vydána v roce 1938 Jakubem Malým pod názvem *Národní české pohádky a pověsti*. Patrně nejznámější jsou sbírky pohádek od klasiků české literatury Karla Jaromíra Erbena a Boženy Němcové, u kterých se do jisté míry prolíná lidová a autorská pohádka. Mezi nejvýznamnější zástupce autorských českých pohádek pak lze zařadit Karla Čapka s *Devaterem pohádek* a Jana Karafiáta s jeho *Broučky*.

2.1 Typické rysy pohádky

V uvedené citaci pohádky se plně odráží nejtypičtější rys každé pohádky, vítězství dobra nad zlem. Jedná se o základní princip každé pohádky tak, jak ji v současnosti vnímáme. Ať je již dobro personifikováno do jakékoliv podoby, čerta, draka, černokněžníka, je nakonec poraženo, zpravidla i zesměšněno kladným hrdinou či

hrdinkou. Toto vítězství je však nejprve vykoupeno mnohým utrpením, ústrky či nespravedlnostmi.

Dalším nezbytným rysem každé pohádky je přítomnost nadpřirozených bytostí, kouzelných věcí nabývajících nadpřirozené schopnosti, mluvících zvířat, neobvyklých situací. Kombinací všech těchto prvků nebo i jen několika z nich je vytvořen prostor pro rozvíjení se dětské fantazie. Ne náhodou jsou sci-fi a fantazy příběhy, v kterých můžeme podobné relikvie též vysledovat, označovány jako pohádky pro dospělé.

Dobro i zlo je v pohádce zastoupeno svým představitelem. Kladný hrdina je spravedlivý, pomáhá druhým, je statečný. Jeho jednání je v pohádce upřednostněno před ostatními, kladný hrdina zpravidla ve svém úsudku nechybuje. Když však hlavní kladný hrdina způsobí ve svém jednání nějakou chybu, není fatální a svou chybu dokáže vždy napravit. Zlé bytosti jsou líčeny jako kruté, bezcitné, chamtivé nebo hloupé. Pro své jednání nemají vždy důvod, tím zpravidla bývá jejich povaha či přirozenost. Na základě uvedených charakterových a morálních vlastností se dítě snadněji a ochotněji ztotožní s kladnou postavou, může chtít napodobovat jednání a chování kladné postavy a zároveň odsoudit hlavní rysy záporné postavy, čímž nevědomky pohádka predestinuje malému čtenáři etické hodnoty a ovlivňuje jeho morálku. Typologické rysy postav jsou snadno čitelné a pro dítě rozeznatelné.

Dalším pohádkovým rysem je jeho časová osa. Pohádka vždy vypráví o něčem, co se stalo v minulosti, ale čas jako takový není v pohádkovém příběhu nijak důležitý a časové údaje jsou použity pouze zřídka. Čas jako takový hraje svou nezbytnou roli pouze pro termín plnění úkolů, případně pro vykonání trestu. S tím se odvíjí stejná charakteristika pohádkového světa – prostoru, který má své zákonitosti, není většinou specifikován svým konkrétním umístěním.

Neméně typickým rysem snad každé pohádky je samotná její kompozice. Po úvodu, kde se seznámíme s hlavním kladným hrdinou, místem děje a základním problémem, který se bude v pohádce řešit, přichází impulz k hrdinovu jednání, většinou cestě za splněním poslání. Impulz je prezentován splněním pokynu, vykonáním úkolu nezbytného pro hrdinu nebo jeho okolí. Na této cestě, nebo při plnění zadaného poslání, hrdina zažije nadpřirozené situace, porazí zlou moc, většinou za pomoci přátel nebo čarovných předmětů, které dostal. Když dosáhne svého cíle, může se vrátit domů, za předpokladu, že nový domov nenalezl v cíli své cesty. Načrtnuté schéma se týká naprosté většiny

autorských i lidových pohádek, snad vyjma pohádek Hanse Christiana Andersena, které nejsou určeny primárně dětem, a Pohádek matky husy, sbírky od Charlese Perraulta z roku 1697, ve které například klasická pohádka O Červené karkulce končí jejím sežráním a ponaučením, že se mladé dívky nemají toulat samotné po lese.

3.1 Funkce pohádek

Pohádku lze hodnotit i z hlediska, jak plní svou funkci na dítě. V žánru dětské pohádky lze rozlišovat mezi pěti základními funkcemi. Funkcí estetickou, poznávací, relaxační, výchovnou a fantazijní (Gavora, 2008). Tyto funkce pohádky kladně působí na osobnost dítěte, „*vnáší jí smysl a řád do dětem původně nesrozumitelného, ba až chaotického světa, kterému děti předškolního věku ještě nemohou porozumět. Pohádky strukturují skutečnost a tím předvádí dětem svět ve srozumitelných obrazech, neboť jejich myšlení je obrazné, konkrétní, synkretické a animistické. Pohádky přemostují propast mezi dospělým a dětským způsobem myšlení a redukuji vznik situací vzájemného nedorozumění*“ (Černoušek, 1990, 187 str.).

V autorských pohádkách netvoří výchovná (pedagogická) funkce její stěžejní část. Tato práce však řeší problematiku zejména výchovné funkce pohádek. Zmiňovaná výchova musí být v případě policejních pohádek primární funkcí, ale v zájmu se snahou o ztotožnění se dítěte s kladnou postavou nikoli nejdůležitější. Pro předškolní dítě, jehož pozornost není soustředěná a plnohodnotná, je minimálně stejně důležitá funkce relaxační a estetická. Poznávací a fantazijní funkce těchto specifických pohádek mohou do jisté míry zůstat částečně v pozadí.

4.1 Vliv pohádek na předškolní a raně školní děti

Předškolní věk u dítěte je první fází celoživotního vzdělávacího procesu. Učitel národů Jan Amos Komenský ve své publikaci Informatorium školy mateřské volně parafrázuje známé přísloví o snadnosti ohýbání stromku, že nejsnáze se s výchovou začíná od začátku, od mládí, později to jde již těžko. Podle Komenského na výchově od začátku možnosti jejího uskutečňování závisí dokonce zcela. Mnoho odborníků či vědců, ať již z oboru pedagogiky, lékařství nebo psychologie (Matějček, Koukolík, Brierley) je přesvědčeno, že právě v nejmladším věku dochází k primárnímu utváření osobnosti jedince, tvoří se zásadní rozhodnutí o celkovém způsobu sociálního začlenění do

společnosti. Veškeré zkušenosti, které dítě v tomto věku načerpá, se zhodnotí v průběhu dalšího života a zde najdou i uplatnění (Smolíková, 2006)

Předškolní věk je u dětí definován v období od tří let do začátku zahájení školní docházky, raný (mladší) školní věk začíná školní docházkou a končí tehdy, když začínají u dětí první známky pohlavního dospívání.

Pro tyto rané fáze dospívání je příznačné, že dítě, které se teprve začíná rozkoukávat ve vnějším světě, vyžaduje jasné a jednoduché signály, dobro zvítězí nad zlem, v srozumitelném podání tak, aby se dítě při tomto cítilo bezpečně, neohrožené zlou silou a snadno orientováno ve velkém množství podnětů, které přijímá (Vágnerová, 2005). Je třeba rozlišit, jak dějově složitou pohádku je schopné dítě pochopit, uzpůsobit její náročnost co do vnímání a počet postav věku dítěte tak, aby dítě bylo schopno vnímat pohádku jako celek, nebyla na něj příliš složitá a poselství z pohádky plynoucí tudíž nesrozumitelné.

„Výchova se jeví jako regulování, záměrné a cílené vstupování do celoživotního procesu zespolečňování jedince, probíhající v jistém kulturně společenském systému“ (Kraus a Poláčková, 2001, str. 41). A cílem mnoha podnětů, jež jsou dítěti předkládány, je mnoho faktorů, které mají vliv na výchovu. Nejpodstatnějším faktorem je samozřejmě rodina a prostředí, ve kterém se dítě pohybuje, ale mezi další důležité faktory lze též zahrnout média. Knihy, filmy, v tomto věku především založené na pohádkovém světě. Předškolní období, částečně i raně školní, je považováno za zlaté období pohádek pro děti, které tuto „duševní stravu“ konzumují s nadšením, pohádky na děti nejvíce působí a vnímání dětí je pro tento literární žánr nejvhodnější.

2. Policie České republiky

Policie České republiky (Policie ČR) byla zřízena zákonem č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů č. 361/2003 Sb. stanoví, že Policie ČR patří do skupiny bezpečnostních sborů, společně s Hasičským záchranným sborem České republiky, Celní správou České republiky, Vězeňskou službou České republiky, Generální inspekcí bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační službou a Úřadem pro zahraniční styky a informace. Ačkoliv Policie ČR není jediným bezpečnostním sborem a společně s ní se o zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti starají ostatní složky, jako je například obecní policie, soukromé bezpečnostní složky, je Policie ČR vnímána jako hlavní garant vnitřní bezpečnosti. Vžilo se pro ni označení státní Policie, ne však v hanlivém smyslu slova, nýbrž pro její odlišení od ostatních složek.

V současné době je stěžejní zákon, týkající se služby Policie ČR, z.č. 273/2008 Sb. (zákon o Policii), kterým byl předchozí zákon novelizován, přepracován, a to z důvodu debyrokratizace policejní činnosti za účelem zefektivnění její práce, modernizace organizační struktury policie vzhledem k potřebám společnosti, využívání moderních nebo modernizovaných právních instrumentů při plnění policejních úkolů, větší otevřenost policie k veřejnosti a k jejím partnerům, zejména obcím a krajům, sdílení odpovědnosti za veřejný pořádek a bezpečnost s jinými veřejnými i soukromými subjekty (Škoda et al., 2009).

1.1 Hlavní úkoly Policie ČR

V ustanovení § 2 zákona o Policii se píše, že policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. Dle stupně právní síly je tato specifikace úkolů Policie ČR uprostřed pomyslného žebříčku normativních právních aktů. Od všeobecně pojatých ústavních zákonů, již konkrétněji definovaných úkolů Policie ČR specifikovaných v zákoně o Policii ČR, jsou její úkoly dále uvedeny a stanoveny v interních aktech řízení, které sice nejsou prameny práva, ale tyto uvedené prameny upravují. Interní akty řízení nejsou právně závazné pro jiné osoby, než pro které jsou určeny. Na rozdíl od přijímaných zákonů, zákonných opatření senátu,

nařízení vlády či vyhlášek ministerstev nebo ostatních orgánů státní správy, interní akty řízení konkretizují danou oblast do nejmenších detailů, úkoly Policie ČR zpřesňují a taktéž pružně reagují na danou situaci v souvislosti s plněním základního poslání Policie ČR – službou veřejnosti.

V úkolech Policie ČR jmenovaných v zákonu o Policii je preventivní hledisko zohledněno hlavně v předcházení trestné činnosti. Pod trestnou činností si pak lze představit nejen samotné páchaní trestných činů či přestupků, ale i ostatních sociálně patologických jevů. V § 15 zákona o Policii pak zákonodárce stanovil možnost upozornit Policii ČR v rámci spolupráce ostatní subjekty, jestliže hrozí porušení pořádku či bezpečnosti. I toto ustanovení zákona o Policii nabývá preventivního charakteru.

Aby však mohl policista kladně působit na ostatní, je nezbytné nejprve pomocí zejména preventivních opatření získat důvěru společnosti a to pokud možno již v raném věku, kdy se utváří názor a náhled jedince na tyto převážně represivně působící složky společnosti.

2.1 Náhled společnosti na příslušníky Policie ČR v historických souvislostech

Policie ČR, její předchůdce Sbor národní bezpečnosti či prvorepublikové nebo rakousko-uherské četnictvo. Všechny tyto složky, spolupodílející se na zajištění vnitřní bezpečnosti, jsou a byly vnímány veřejností zejména jako represivní složky, protože tato část jejich činnosti je dána zaměřením jejich činnosti nejvíce na odiv.

Pro tuto práci je primárně nejdůležitější přerod Veřejné bezpečnosti, působící v totalitní Československé socialistické republice, na Policii ČR vykonávající svou činnost v demokratickém státním zřízení. Po únorovém převratu v roce 1948 byl posílen vliv bezpečnostních orgánů, ať již tehdejší Státní bezpečnosti, později vzniklému Sboru národní bezpečnosti či orgánů Veřejné bezpečnosti, jež pod ní spadaly (Janák et al., 2005). V inkriminovaném období let 1948-1989 byli příslušníci těchto sborů vnímáni spíše jako přísluhovači nedemokratického, nenáviděného systému, jenž pomáhali chránit a udržovat jeho moc. I samotní příslušníci Sboru národní bezpečnosti se ve své přísaze zavazovali k principům marxismu-leninismu, věrnosti komunistické straně a Sovětskému svazu.

Samozřejmě, že i v těchto dobách sloužilo u policejních složek mnoho příslušníků, kteří pomáhali ostatním občanům, řešili krádeže a vraždy a svou nadměrnou moc nad ostatními, jež jim tehdejší komunistický aparát umožnil, nijak nezneužívali. Globální názor a náhled většinové společnosti byl však vůči nim spíše negativního charakteru a z pochopitelných důvodů byl tento náhled společnosti jedním z největších problematických míst v pozdějším přerodu totalitnímu režimu sloužící složky v bezpečnostní sbor demokratické společnosti.

17. listopadu 1989 tehdejší pohotovostní sbory Sboru národní bezpečnosti zakročily proti pokojně demonstrujícím studentům takovým způsobem, že daly záminku zbytku společnosti k provedení změn celého státního zřízení. Sametová revoluce, jak se jí říká pro její pokojný průběh, dala vzniknout novému bezpečnostnímu sboru. Na základech tehdejšího Sboru národní bezpečnosti vznikla Policie ČR. Jedním z jejích hlavních úkolů, kromě nezbytných lustrací vedoucích pracovníků, změny zákonů, vystupování a jednání policistů, bylo změnit náhled společnosti na nový bezpečnostní sbor. Ale vedoucí pracovníci, aparát či zákony se mění o dost snadněji, než názor společnosti na, předchozími událostmi, zcela dehonestovaný bezpečnostní sbor.

Policie ČR v rámci vymezení proti předchozímu policejnímu sboru přijala mnoho opatření, která jí napomohla postupně měnit názor společnosti na příslušníky sboru. Odstranění starých symbolů, to znamená změnu uniforem, názvů složek, zakomponování nezbytného etického kodexu přímo do zákona o Policii. Tento proces zlidštění policie, jejího přiblížení se zpět občanům se neodehrál jednorázově. Probíhá stále a nové generace již nejsou zatíženy minulostí, svůj názor a náhled na policisty si vytvářejí pomocí vlastních zkušeností a snad i pomocí preventivních opatření, jež si samotný bezpečnostní sbor vytváří a jež jsou jeho nedílnou součástí. A jestliže má být tento náhled kladný a prospěšný pro společnost, je důležité pro odpovědné orgány započít s jeho formováním již v raném věku.

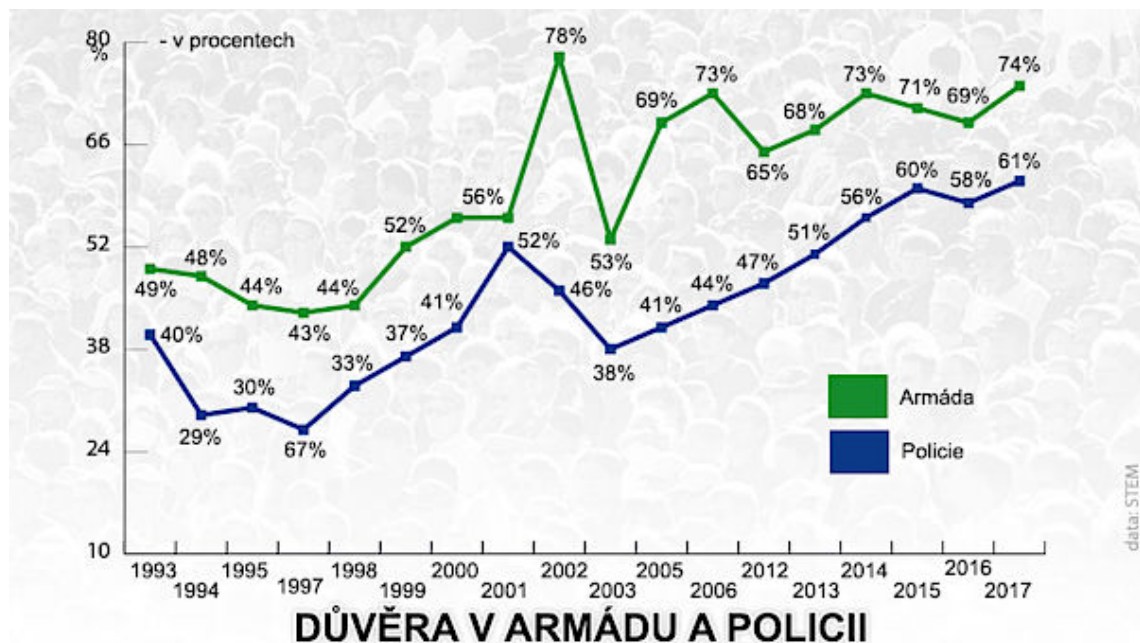
3.1 Důvěra společnosti v Policii ČR

Veřejnost musí policii důvěřovat, aby jí mohla svěřit ochranu svého života, jako jednoho ze základních lidských práv. Důvěra veřejnosti v policii je podmíněna postojem a chováním policistů vůči občanům, zejména tím, jak policisté respektují lidskou důstojnost, jak dodržují základní práva a svobody občanů a jak vůči nim uplatňují

principy rovnosti a spravedlnosti. Tato důvěra je mnohdy důležitější než statistické výsledky úspěšnosti policejní práce (Šnajdrová, 2000).

Pro Policii ČR je důvěra občanů v ní velice důležitým prvkem. Bez důvěry nelze vést korektní jednání, bez důvěry se občané budou pouze neradi obracet na policejní orgány, ať již s pomocí či s žádostí o pomoc.

Pomocí preventivních opatření, samotné práce policejních složek a vývoje společnosti se tato důvěra od roku 1993 více jak zdvojnásobila.

Jak je patrné z průzkumu společnosti STEM, i tato důvěra má značné výkyvy, související s politickou situací a dalšími vlivy. Nicméně od roku 2003 má, až na drobnou výjimku, stoupající tendenci.

Důvěru jako takovou můžeme odlišit na sociálně individuální, která je tvořena jak osobními rysy, vztahy mezi sociálními skupinami a příslušnost k nim. V případě důvěry v Policii ČR je pak nasnadě, že rozhodujícím faktorem je důvěra institucionální, protože „*institucionální důvěra zajišťuje legitimitu demokraticky zvolené zastupitelské vlády, zvyšuje její efektivitu a spojuje občany s institucemi*“ (Čermák, Stachová, 2010, str. 71) a totéž se dá aplikovat na Policii ČR. Obě stránky důvěry jsou však navzájem propojené a nelze jasně stanovit, která má v tomto případě větší důležitost.

Samozřejmě se Policie patrně nikdy nebude v otázce důvěry moci rovnat s uvedenou Armádou České republiky, případně s Hasičským záchranným sborem. Toto je

zapříčiněno zejména její represivní činností, která je však její nedílnou a důležitou součástí. Represi je však zapotřebí taktéž prezentovat jako preventivní opatření sloužící pro blaho zbytku společnosti, v souvislosti se zachováním bezpečnosti a veřejného pořádku.

4.1 Současné postavení policistů ve společnosti

V současné době jsou již policisté a Policie ČR vnímáni jako nezbytný nástroj státního zřízení. Na rozdíl od doby před rokem 1989 již nejsou dehonestováni plnou závislostí na státním zřízení, politické příslušnosti či stranické poslušnosti. Policisté požívají většinovou důvěru společnosti, i navzdory medializovaným excesům jednotlivců, které jsou samozřejmě více vidět, než jejich kladný přínos pro společnost a někdy až nedocené výsledky jejich každodenní práce. Zde jsou v problematice preventivní a informační služby zřejmé nedostatky, způsobené částečně nezájmem společnosti o události v době pořádku. Jestliže je stav bezpečnosti a veřejného pořádku na dobrém stupni a občan nečelí žádné hrozbě, neuvědomuje si, že za tím stojí dennodenní práce bezpečnostních složek, tento stav vnímá jako přirozenou věc. V případě hrozby nebo porušení tohoto stavu pak logicky hledá viníka. V první řadě jsou pak nasnadě bezpečnostní sbory jako garant vnitřní bezpečnosti.

3. Preventivní působení Policie ČR

1.1 Pojem prevence

Prevence, preventivní opatření jsou v současné době podrobovány různým výzkumům, studiím a jsou definovány z mnoha různých hledisek. Ne vždy jsou však komplikované filozoficko-sociální definice zcela srozumitelné a výstižné. Proto základní definice, že „*Prevencí rozumíme soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucích jevů*“ (Matoušek, 2003, str. 384), je nejen plně výstižná, ale i zcela postačující.

Formování osobnosti každého jednotlivce ovlivňuje mnoho faktorů, od těch základních, vrozené genetické výbavy, přes primární rodinné faktory až po sociální prvky, příslušnost ke skupině. Ne vždy tyto faktory plní svou funkci požadovaným způsobem. Jedinec poté může získat negativní pohled na pozitivní skutečnosti, morální zásady, které jsou v nesouladu s obecně přijímaným etickým kodexem zbytku společnosti, jež mohou vyústit v rizikové nebo i kriminální chování.

Prevence se dále dělí dle působení oblastí na primární prevenci, sekundární prevenci a terciární prevenci. Pro účely této práce je nejdůležitější první složka – primární prevence.

2.1 Primární prevence

Primární prevence, jak již samotný název napovídá, je základní formou intervenčních opatření, jejichž cílem je zabránit rizikovému chování, zabránit jeho šíření a vzniku. Zaměření primární prevence je zejména na zdravý životní styl, sociální chování a zvládání zátěžových situací. Tato složka prevence se týká osob, u nichž se ještě rizikové chování nevyskytlo a cílovou skupinou jsou především mladší děti.

Primární prevence se dále dělí na specifickou a nespecifickou prevenci. Specifická prevence je zaměřena přímo na předcházení či zamezení rizikového chování. Dělí se podle jejího zaměření, hloubky a intenzity, zda je směřována všeobecně či individuálně. Realizátoři některých prevenčních opatření musí mít potřebnou profesní způsobilost.

Oproti tomu nespecifická primární prevence je soubor především volnočasových aktivit zaměřených na osvojení si zdravého životního stylu, správných sociálních interakcí (Galla et al., 2005).

3.1 Policie a preventivní činnost

Policie ČR je jednou z hlavních výkonných mocí v našem státě. Záběr jejího působení má značný společenský přesah a je nezbytný pro řádné fungování celého státního zřízení. Jedním z základních principů vědy, jež se věnuje policejní činnosti a to Teorie policejně bezpečnostní činnosti, je princip jednoty prevence a represe. Tento princip je založen na předpokladu, že prevence bez represe a naopak nejsou účinné. Policie ČR by měla věnovat hlavní důraz na preventivní opatření, represe je až posledním možným způsobem řešení vzniklých problémů. Prevence by měla být pro Policii ČR strategickou metodou, jak předcházet vzniku rizikového chování, kriminální činnosti nebo jiných nežádoucích jevů.

I proto byly postupem času na všech úrovních řízení Policie ČR zřízeny specializované útvary a pracoviště, které se preventivním působením na společnost zabývají profesionálně a školeně. I na Policejním prezidiu Policie ČR byl ustanoven Odbor tisku a prevence. Tento odbor, kromě informování společnosti formou tiskových mluvčích, též připravuje preventivně výchovné akce, nezbytnou metodiku a vede podřízené Oddělení tisku a prevence. Tyto skupiny jsou nedílnou součástí každého Územního odboru Policie ČR. Územní odbor většinou kopíruje působení předchozích Okresních ředitelství Policie ČR.

Oddělením tisku a prevence byly v minulosti připraveny akce pro školní i předškolní mládež, z neznámějších lze třeba zmínit akci „Zebra se za tebe nerozhledne“, v které se děti společně s policisty spolupodílejí na vzájemném kontaktu se základními pravidly bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, jak název napovídá týkajícího se zejména bezpečného přecházení vozovky se začátkem školního roku. Taktéž „Ajaxův zápisník“ se potkal s kladným přijetím dětí, v tomto případě raně školního věku. Pro starší školáky byl Územním odborem České Budějovice ve spolupráci s tehdejší Národní protidrogovou centrálou připraven úspěšný projekt „Malé policejní akademie“.

Tyto globální akce však nejsou jediným preventivním prostředkem, jímž působí na děti příslušníci oddělení tisku a prevence. Dalším důležitým prostředkem jsou propagační materiály, které jsou pro tyto účely připravovány. Jedná se o policejní omalovánky s tematikou prevence, knihy s tematikou prevence, jako jsou třeba policejní pohádky nebo reflexní pásy, jejichž funkce je dětem vysvětlena a pásy, případně jiné reflexní prvky jsou jim věnovány.

Další důležitou činností oddělení tisku a prevence jsou besedy s dětmi. Tyto besedy jsou uzpůsobené věku dětí, jejich schopnosti vnímání a rozpoznání relevantních informací. Besedy jsou realizovány zpravidla za přítomnosti policistů sloužících v daném služebním obvodu. Toto se týká zejména tzv. vesnických oddělení Policie ČR, kde není výjimkou, že besedy vede místně příslušný policista, který má dostatek zkušeností z osobního a profesního života, komunikační schopnosti a dostatek empatie, aby byl schopen vést besedu v přátelském duchu a vystupovat před dětmi spíše jako jejich kamarád. Děti při besedách též velice kladně přijímají přítomnost policejního psodova se služebním psem, na rozdíl od policejních psodovů, protože pro služební psy představují tyto besedy s dětmi velkou psychickou zátěž a mají špatný vliv na výchovu policejního psa vycvičeného ke zcela jiným účelům.

Při těchto preventivních akcích jsou dětem vysvětlována základní pravidla bezpečnosti, ať již osobní či dopravní. Většinou jsou děti nenásilnou formou poučeny o nutnosti používání reflexních prvků, bezpečnostních helem na kolo či koloběžku, o tom, že samotné do určitého věku ani nesmějí jezdit na kole po pozemní komunikaci. Děti jsou dále poučeny o prospěšnosti a nutnosti používání bezpečnostních pásů či dětských sedaček v automobilu, přecházení vozovky na přechodech pro chodce. Taktéž je brán zřetel na počátky osvěty v oblasti komunikace s cizími lidmi, přijímáním dáreků od nich či důvěry v jejich neurčité přísliby, na pohyb dětí mimo domov či školské zařízení. Raně školní mládež je též konfrontována s problematikou šikany a kyberšikany.

Dále je dětem, samozřejmě přiměřeně jejich rozumovým schopnostem, vysvětlována problematika policejní práce, zejména její klady a přínos pro společnost. Samozřejmě jsou vyprávěny též ty veselejší zážitky ze služby u policie, naštěstí jsou pryč doby s vyprávěním o „muži s koženou brašnou, jež nesmí projet“.

Dětem jsou rozdávány propagační materiály jako dárek od Policie ČR. Na závěr každé takové besedy pak následuje ukázka policejní techniky, služebních dopravních prostředků, zbraní nebo součástí výstroje a výzbroje. Součástky jsou jim zpravidla dávány k dispozici, aby si je děti mohly vyzkoušet.

Pracovníci a pracovnice oddělení tisku a prevence jednotlivých územních odborů jsou, vyjma krajských měst, bohužel limitováni svým počtem. Na každém územním odboru je pouze jeden specializovaný příslušník, který se touto problematikou zabývá. Vzhledem k tomu, že v rámci místní působnosti má v gesci několik desítek škol a

několik desítek školek, není možno provádět tuto preventivní činnost v takovém rozsahu, v jakém je potřebná. Proto existují na základních a mateřských školách i jiné preventivní akce v rámci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

4. Policejní pohádky

Policejní pohádky se z hlediska jejich vzniku řadí, bez výjimky, mezi autorské pohádky. Pro účely této práce budou analyzovány tři knihy, dvě se shodným názvem „**Policejní pohádky**“ a poté i „**Velká policejní pohádka**“ z knihy Karla Čapka „**Devatero pohádek**“. U této však nebude, vzhledem k zaměření této práce, proveden tak podrobný rozbor, ale spíše komparace z hlediska funkce pohádky a jejího formativního vlivu na předškolní a raně školní dítě.

1.1 Policejní pohádky od Zuzany Pospíšilové

Kniha „**Policejní pohádky**“, jejíž autorkou je Zuzana Pospíšilová byla, vydána nakladatelstvím GRADA Publishing, a.s., v roce 2015, v roce 2016 byl následně pro úspěch knihy vydán dotisk. Autorka knihy Zuzana Pospíšilová se narodila 7. 9. 1975 do humanitně zaměřené rodiny. Má dvě děti a již od začátku své tvorby se věnuje dětské literatuře. Díky svému otci, divadelnímu režisérovi, vkládá do svých pohádek hravost a nadhled, díky matce – učitelce, se snaží ve svých pohádkách sledovat i výchovně preventivní prvek (Svět dětské fantazie, 2008). První publikace od této autorky byly otisknuty v dětském časopise Sluníčko, poté jí bylo vydáno několik desítek knih, z nichž řada je preventivního charakteru. Mimo **Policejních pohádek** je též autorkou **Záchranářských pohádek**, několika příběhů o dětských detektivech, **Hasičských pohádek** či **Můj semafor** (Databáze knih.cz, 2018).

4.1.1. Rozbor Policejních pohádek od Pospíšilové z hlediska rysů pohádky

Tyto **Policejní pohádky** se drží základních všeobecných rysů typických pro pohádku jako literární útvar. Jedná se o knihu, sestavenou z několika na sebe nezávislých a nenavazujících pohádkových příběhů. Takřka v každém příběhu vystupuje nadpřirozená bytost, vyjma pohádky „**Nemehlo**“ a „**Malý záškodník**“. V knize jsou zastoupeny víly, skřítky, mluvící zvířátka a hrdinové zde vládou nadpřirozenými schopnostmi.

Některé příběhy jsou postaveny na obecně známých pohádkách, například „**Vysoký, silný a ostrozraký**“, v kterém se tři bratři nadaní nadpřirozenou schopností stanou díky této příslušníky policie a paralela ke známému pohádkovému příběhu „**Dlouhý, Široký a Bystrozraký**“ je čitelná i bez odkazujícího názvu. V pohádce „**Statečný Jiřík a banda loupežníků**“ figurují od kouzelné babičky darované tři oříšky s předměty, jež Jiříkovi pomohou dopadnout bandu loupežníků.

Z hlediska přítomnosti nadpřirozených bytostí se ještě částečně vymyká obvyklému druhu kouzelných bytostí protivná moucha ve stejnojmenném příběhu. Nelze zcela přesně určit, zda moucha působila na činnost dopravních policistů se záměrem narušit bezpečnost a plynulost silničního provozu, či byla pouhým produktem své přirozené neodbytnosti a nepříjemnosti. Nicméně nelze každou pohádku posuzovat pouze z hlediska přirozenosti a postavy v ní zastoupené porovnávat s reálným světem.

Policejní pohádky od Zuzany Pospíšilové splňují i další rys nezbytný pro pohádku. Všechny pohádkové příběhy v knize končí vítězstvím dobra, ne vždy je však v pohádce vyloženě zastoupena zlá bytost. V některých pohádkách je zlo vyjádřeno v podobě protivenství a překážek, jež musí hlavní kladný hrdina překonat. Toto je stěžejní rys pohádky „**Dorotka a Bronislav**“, v které hlavní hrdina, policista Bronislav, za pomoci zvířátek najde nevěstu. Ačkoliv je Dorotka vystrašena divokým prasetem, prase tak koná v rámci dobrých úmyslů za účelem seznámení hlavních hrdinů a následného sňatku.

V příbězích, kde je zlo personifikováno bytostí, je bytost polapena a potrestána, vyjma pohádky „**Vypálený rybník**“, ve které je čert sice vypátrán policejním psem Oskarem, ale poté čert uteče zpět do pekla. Vypálený rybník je taktéž atypický vzhledem k tomu, že pohádkové bytosti vodník a čert v ní nejsou přímo pojmenovány. Ale z popisu jejich osob a chování je jasně zřejmé, o koho se jedná a malý posluchač nebo čtenář si je lehce domyslí.

Časový údaj zde není patrný v žádném příběhu, všechny pohádky se odehrávají zpravidla jednoho dne nebo o prázdninách, v některých pohádkách časový údaj není vůbec zmiňován. Částečnou výjimkou je pohádka „**Protivná moucha**“, která správně, dle hlavních rysů typických pro pohádky, začíná časovým údajem odkazující na dobu dávno minulou. Poté je tento neurčitý časový údaj upřesněn na dobu někdy před sto lety. Vzhledem k tomu, pro jakého čtenáře či posluchače je kniha určena, nemůžeme však brát tento údaj doslova, neboť zejména pro předškolní mládež je doba někdy před sto lety totéž jako středověk nebo dávnověk. Nicméně ze specifčnosti těchto pohádek pro děti vyplývá, že se odehrávají buď v reálném čase, v současnosti nebo v době více či méně minulé.

Časová osa je v těchto policejních pohádkách přítomna pouze pro potřeby plynulosti příběhu. Jestliže je událost jeden den, pak je zmiňován v pokračování pohádky druhý

den, případně zde figuruje klasická pohádková časová distance, ve které se rok s rokem sejde. Děj pohádek v knize se odehrává v plynulém časovém rytmu a přirozeným pro pohádky časovým způsobem.

Ani kompozice pohádek v této knize nevybočuje z běžného rámce typického pro jiné, klasické, pohádkové příběhy. Po seznámení čtenáře či posluchače s hlavními postavami a úvodním místem děje následuje vylíčení problematického místa daného příběhu, jeho řešení a poté šťastný konec, většinou spojený s odměnou pro hlavního hrdinu nebo i potrestáním hlavní záporné postavy, jako je uvedeno v pohádce „**Piráť**“. Pouze pohádka „**Vypálený rybník**“ je z hlediska kompozice odlišná již jednou popsáním koncem pohádky a pohádka „**Klavír**“ taktéž není typickým zástupcem pohádkového žánru.

Dle mého názoru se u pohádky „**Klavír**“ patrně Zuzana Pospíšilová, chtěně či nechtěně, nechala volně inspirovat skutečným policistou. Obecně známému příběhu policisty, který v Praze před Filozofickou fakultou spontánně zahrál během výkonu služby a v uniformě na klavír, dodala Zuzana Pospíšilová vkusným způsobem pohádkový kabát, čímž realitu všedního dne přizpůsobila pohádkovému světu, s lehkostí a s půvabem v pohádce uvedené dobré víly Dobroslavy. Nejdokonaleji pak Zuzana Pospíšilová klasickou kompozici pohádky realizovala v pohádce „**Dorotka a Bronislav**“, ne náhodou zařazenou až na konec knihy. V této pohádce na závěr policista se svou novou partnerkou slaví největší policejní svatbu v celé historii a od té doby Dorotka s Bronislavem spolu žili šťastně a spokojeně. Přesně tak, jak by to v každé správné pohádce mělo být.

4.1.2. Rozbor policejních pohádek od Pospíšilové z hlediska funkce pohádky

V první části práce jsem napsala, že primárně zkoumanou funkcí u **Policejních pohádek** bude jejich výchovná funkce. Nicméně ani ostatní funkce, poznávací, relaxační, estetická a fantazijní, nemohou být nebrány ze zřetele, neboť pro žádaný výchovný a prevenční výsledek Policejních pohádek jsou i ostatní hlediska více či méně důležitá. Všechny funkce pohádky tvoří sourodý celek, který by měl zaručit dopad čteného či předčítaného textu na mysl předškolní nebo raně školní mládeže. Z tohoto důvodu v následující kapitole budou postupně zkoumány všechny základní funkce pohádky s ohledem na jejich zastoupení v literárním díle.

Policejní pohádky od Zuzany Pospíšilové nejsou jejím jediným počinem na poli pohádek pro děti s tématem bezpečnosti a prevence. Zuzana Pospíšilová je autorkou několika desítek knih pro děti, matkou a jako hlavní povolání je zároveň dětskou psycholožkou. I proto je jasné, že Policejní pohádky jsou zaměřené nejen pro obveselení malých čtenářů, ale že jejich výchovná funkce je v knize zastoupena nemalým dílem.

Ačkoli jako hlavní analytické hledisko, pro účely této práce, je postava policistů a jejich práce, Zuzana Pospíšilová ve své knize stvořila i jiné hrdiny s výchovným potenciálem. V pohádce „**Posila**“ malého skřítky, který pro svůj vzrůst nebyl přijat na vlastní žádost k policii, což mu však nezabránilo v tom, aby dvakrát policistům pomohl ve svízelné situaci a jako „malý velký“ muž byl následně jmenován uniformovaným policistou i s přiděleným služebním vozidlem. V pohádce „**Pomocníci**“ se pro změnu v hlavní roli ocitli sympatičtí pavoučci, kteří vypátrali lupiče, dopadli jej a zajistili obalením pavučinou. Pro předškolní a raně školní mládež, která se teprve rozkoukává ve světě dospělých, je v pohádkách naznačeno, že i děti mohou být platným pomocníkem, ačkoliv jsou ti nejmenší nejen v těchto pohádkách na začátku často podceňováni.

Policisté jsou v knize popsáni jako kladní hrdinové bez bázně a hany, přátelští a oddaní svému policejnímu poslání. Některé jejich hlavní kladné vlastnosti jsou dány na odiv již v názvu pohádky, například „**Statečný Jiřík a banda loupežníků**“, „**Vysoký, Silný a Ostrozraký**“. Policistům jsou v cestě za konáním dobra zpravidla kladeny překážky, které vyřeší za pomoci kouzelných předmětů jako v pohádce „**Kouzelná čepice**“ a „**Nejlepší policejní auto**“, nebo za pomoci nadpřirozených bytostí, kouzelných pavoučků, skřítky, tradiční kouzelné babičky. Policisté jsou líčeni jako zkušení, hodní a prozíraví profesionálové, pomáhají spoluobčanům v tísní, snaží se chránit danou lokalitu a když se spletou ve svém úsudku, jako v pohádce „**Zapeklitý případ pro detektiva Karamelku**“, vyřeší případ vloupání do objektů pomocí penzionovaného detektiva, propustí neoprávněně zatknuté tchoře a zavřou skutečné pachatele.

Policejní práce je v pohádkách líčena jako zajímavé zaměstnání se spoustou příhod, patrně i pro snadnější vnímání malých čtenářů jsou v příbězích zastoupení pouze pořádkoví uniformovaní policisté, s výjimkou pohádky o detektivovi Karamelkovi a v pohádce „**Protivná moucha**“. V této pohádce se na jejím konci z pořádkového policisty stane díky schopnosti řídit nepřehlednou křižovatku první dopravní policista,

s čímž sice odborníci na policejní historii souhlasit nebudou, ale Zuzana Pospíšilová pro malé čtenáře s nadhledem popsala rozdíl mezi prací pořádkového a dopravního policisty. Práce pořádkového, nebo chceme-li uniformovaného, policisty v převleku za běžného občana je vylíčena v pohádce „**Zlomyslný čert**“, kde policista tímto rafinovaným způsobem dopadne zlobivého čerta a potrestá jej zcela pohádkovým způsobem, čert si musí svou vinu odpracovat nošením nákupních tašek.

Za předpokladu správného fungování výchovné funkce **Policejních pohádek** od Zuzany Pospíšilové si mohou děti vštípit, že policista je milý, přátelský člověk, který lidem v nesnázích vždy rád pomůže. Policejní práce je pak úžasné povolání se spoustou dobrodružství, za které se není třeba stydět a že policisté jsou všeobecně u hodných lidí oblíbeni. U těch pohádek, v nichž policista vystupuje jako hlavní hrdina příběhu, lze předpokládat, že malý čtenář nebude mít problém se s ním identifikovat a ve chvíli, kdy bude příběhem upoután, jej bude mít za vzor.

Estetická funkce je zastoupena u pohádky pocitem libosti, jak se čtenáři předkládaný pohádkový příběh jeví, zda jej zaujme, upoutá jeho pozornost do té míry, aby se jím začal zabývat hlouběji. Z hlediska této funkce můžeme **Policejní pohádky** od Zuzany Pospíšilové hodnotit též kladně. Jednotlivé příběhy jsou poutavé, děj je zajímavý a netrpí plytkostí, náznaky humoru v příbězích dovedou odlehčit někdy mírně zmatený, situační prostor.

Z hlediska poznávací funkce jsou vzhledem ke své jednoduchosti také plně dostačující. Z pohádek lze snadno vysledovat dobro, zastoupené zpravidla policistou, případně jeho pomocníky a na druhé straně zlo, identifikovatelné a lehce rozpoznatelné. Tyto základní hodnoty jsou malým čtenářům předkládány bezprostředně a napomáhají jim v částečném rozpoznání chování a jednání okolního světa. Psychosociální vztahy jsou v **Policejních pohádkách** od Zuzany Pospíšilové taktéž zcela jasně a jednoduše vykresleny, takže ani předškolní dítě nebude mít problém s jejich pochopením. Naopak, jestliže zejména pro předškolního čtenáře budou některé sociální interakce, naznačené třeba v pohádce „**Zlomyslný čert**“, přínosné a hodné pozornosti.

Policejním pohádkám od Zuzany Pospíšilové rozhodně nelze vytknout žádný nedostatek ohledně plnění relaxační funkce pohádky. Její pohádkové příběhy jsou jednoznačné, snadno pochopitelné, zábavné a nijak zbytečně nenaznačují touhu po preventivním výchovném působení. Pohádkové příběhy jsou nekomplikované, čímž odpadá složité

přemýšlení a zbytečné hledání jinotajů či metaforických přirovnání. Pro cílovou skupinu čtenářů se mohou jevit jako pohádkové příběhy srovnatelné s ostatními příběhy tohoto literárního žánru. Snad lze pouze lehce vytknout některým kapitolám trochu krkolomnější a nezáživnější začátek, jako třeba v pohádce „**Splašená formule**“. Tuto skutečnost přičítám snaze autorky o odlišnost, vzhledem k počtu pohádkových i jiných příběhů, která již vyprodukovala. Nabízí se zde analogické srovnání se zpěvákem hrajícím stejnou píseň stále dokola a jeho chuť o její pozměnění, kterou ne vždy publikum chápe a oceňuje.

Fantazijní funkce pohádek by měla rozvíjet chuť čtenářů či posluchačů představovat si, jak daný hrdina, předmět, prostor v příběhu vypadá a tím rozvíjet jejich tvořivé myšlení. Z tohoto úhlu porovnání jsou **Policejní pohádky** od Zuzany Pospíšilové taktéž dostačující, u některých příběhů, s ohledem na jejich zakomponování do reálného prostředí, je upozadění této funkce pochopitelné.

4.1.3. *Další pohádková díla Zuzany Pospíšilové s policejní tematikou*

V roce 2016 nakladatelství Grada Publishing, a.s., vydalo od Zuzany Pospíšilové další knihy určené pro nejmenší čtenáře a týkající se především preventivního působení pohádky. Jednalo se o knihy **Hasičské pohádky** a již zmiňované **Záchranářské pohádky**.

Jak samotný název napovídá, v **Hasičských pohádkách** je primární preventivní funkce kladena na protipožární působení knihy. Vtipnou, poučnou formou, za přítomnosti všech hlavních rysů pohádky, jsou dětem předestřena závažná témata a představena práce Hasičského záchranného sboru České republiky. I práce policie je v pohádkách několikrát zmíněna, přestože je spíše v pozadí. Toto se týká zejména pohádky **Ukradený vůz**, kde hasičské auto samo zajme dva zlodějíčky a předá je přítomným policistům. V pohádce **Vtipálek** zase policisté dopadnou na základě vysledovaného mobilního telefonu muže zneužívajícího tísňovou linku 150. Toto tísňové číslo je v pohádkách několikrát šikovně zakomponováno a v pohádce **Lesní požár** je rovněž zmíněna mnemotechnická pomůcka, odkazující na nulu a její podobu s rybníkem. Dětem jsou v pohádkách představeny různé aspekty práce Hasičského záchranného sboru, od hašení požárů, pomoci při povodních či výškových pracích v souvislosti se záchranou ohrožených zvířátek.

V knize **Záchranářské pohádky** je popisována práce všech složek záchranného integrovaného systému. Na začátku jednotlivých pohádkových příběhů je vždy za pomoci tísňového čísla předestřeno, které složky se daná pohádka dotýká. V této knize Zuzany Pospíšilové je policejní práce zastoupena ve značné míře, neboť z dvaceti příběhů je deset příběhů policejních či s prací policie spjatých. Zuzana Pospíšilová se i v této knize drží svého zaběhnutého schématu práce, za pomoci různých pohádkových bytostí a předmětů jsou vyřešeny problémy s danou tematikou. Skoro v každé pohádce je zmíněna tísňová linka vztahující se k tématu pohádky. Patrně nejzdařilejší pohádkou s policejní tematikou je pohádka **Skřítek Radar**, ve které lesní skřítek obsadí budku s policejním radarem a do měření rychlosti projíždějících automobilů vnese humorný zmatek.

Ačkoliv jsou obě díla vystavěna na stejném schématu a psána podobným způsobem jako **Policejní pohádky**, nemohla jsem se při jejich srovnávání ubránit dojmu, že **Policejní pohádky** jsou napsány z literárního hlediska lepším způsobem, zápletky jsou

sofistikovanější a pohádkové postavy přitažlivěji podané. Jedná se pouze o můj subjektivní dojem, který patrně vzešel právě z podobnosti všech tří děl a vzhledem k okolnosti, že **Policejní pohádky** jsem četla jako první, byla zbylá díla pro mou osobu již pouze opakovaným zážitkem.

2.1 Policejní pohádky od Romana Pokorného

Roman Pokorný je předsedou Okresního soudu v Ostravě a **Policejní pohádky** jsou jeho literární prvotinou, kterou Krajské ředitelství Policie Moravskoslezského kraje v Ostravě vydalo v roce 2014. Vytištěny byly tiskárnou Centa spol. s.r.o. Brno. Pro velký zájem následoval dotisk. Roman Pokorný poté v roce 2016 napsal a byla mu vydána další kniha „**Černá kronika aneb ze soudních síní**“. (Databáze knih.cz, 2018) Předmluvu k **Policejním pohádkám** napsal plk. Tomáš Kužel, ředitel moravskoslezské policie. V celé knize jsou ústředními postavami policista Honzík a soudce Přemysl, který je v knize označován jako „spravedlivý“. Honzík i Přemysl jsou představeni v úvodních příbězích, kde je nastíněno, z jakého důvodu si Honzík zvolil své povolání, jaká je náplň práce policisty nebo soudce. Na závěr každého příběhu následuje poučení spravedlivého Přemysla, ve kterém jsou dětem udíleny přímé rady plynoucí z právě přečteného příběhu a pro pedagogické účely jsou za poučením odlišnou barvou písma uvedeny otázky, na které by měly děti odpovědět.

4.2.1. Rozbor Policejních pohádek od Pokorného z hlediska rysů pohádky

Policejní pohádky, resp. příběhy v knize od Romana Pokorného nejsou, snad s dvěma výjimkami, pohádky. Nejsou to ani pohádkové příběhy, neboť až na příběh „**O nalezeném prstýnku**“ a „**O domečku, který plakal, protože mu někdo pokreslil stěny**“, nelze v knize nalézt jakékoli nadpřirozené bytosti, nadpřirozené schopnosti, kouzla, mluvící zvířata, zkrátka cokoli tak typické pro každý literární útvar, jež bývá nazýván pohádkou. V knize, která si dala pohádky do názvu, jde přinejmenším o diskutabilní okolnost. Právě přítomnost kouzel, nadpřirozena jako celku, dělá z každé pohádky okouzující a pro děti tak přitažlivý literární útvar, že jsou schopny pro poslech pohádky odložit jiné své nezbytné záležitosti a věnovat se poslechu či četbě zcela nereálných, někdy až lehce absurdních příběhů. Absence tohoto základního rysu pohádky byla první skutečností, které jsem si při četbě **Policejních pohádek** od Romana Pokorného povšimla. Lépe by se pro knihu patrně hodil název „Policejní příběhy pro nejmenší“. Ale vzhledem k tomu, že kniha byla napsána, vydána a rozšiřována především z výchovných a preventivně působících důvodů, tak bylo zapotřebí přítomnosti prvku „pohádky“ aspoň v názvu.

Vítězství dobra nad zlem, které je dalším nezbytným rysem pohádky, rovněž není vůbec jednoznačně v každém příběhu vylíčeno. Výstižnější by bylo konstatování, že některé

Policejní pohádky od Romana Pokorného nekončí vyloženě špatně. Zlo je několikrát zcela nepotrestáno. V příběhu „**Jak Jaromírovi ubližovali špatní kamarádi a jak ho Oldřich zachránil**“ se špatní kamarádi, kteří Jaromírovi celou dobu ubližovali, pod nátlakem jeho nového přítele rozejdou, čímž celý příběh končí. V příběhu „**Jak si Bohumil půjčoval, až se dostal do vězení**“ dokonce hlavní hrdina Bohumil, zpočátku popisovaný jako chudák, který žije sám a způsobem „z ruky do pusy“, skončí na jeden rok ve výkonu trestu odnětí svobody, protože spravedlivý soudce Přemysl usoudil, že za chyby se platí. S lehkým nadhledem lze napsat, že tento absurdní konec příběhu, označovaného jako pohádka, snese v našich podmínkách srovnání pouze s pohádkou Jára Cimrmana „**Jak chudák ještě do větší nouze přišel**“. Stejně zarážející je příběh o chlapci, který chytal bez povolení ryby. Místo dlouhého popisování příběhu je k vyličení celé absurdní pohádkové situace plně postačující citovat první a poslední větu pohádky. „*Za devatero horami a devatero lesy byla jedna zem – A i toho kapříka, kterého Ondřej ulovil, mu policisté vzali...*“ (Roman Pokorný, 2014, str. 49-53).

Časová osa není nijak v příbězích specifikována, jedná se o rys pohádky, který je v **Policejních pohádkách** od Romana Pokorného plně přítomný a bezpochybný. I když se příběhy odehrávají v dnešní době, není znám přesný časový údaj nebo místo děje. Je konstatováno, že jsou prázdniny, případně se děj odehrává jednoho dne. Příběhy se odehrávají v městečku, kde slouží policista Honzík a soudí soudce Přemysl nebo v jeho okolí. Časová osa příběhu je uzpůsobená malým čtenářům či posluchačům, když je třeba posunout děj, užije se obligátního a typického „za několik dnů“, „časem“ a nezatežuje adresáta příběhu zbytečným marastem informací.

Kompozice jednotlivých příběhů je narušena již zmiňovaným nejednoznačným koncem příběhů. Nelze tudíž konstatovat, že z tohoto hlediska **Policejní pohádky** od Romana Pokorného splňují základní předpoklady pohádkového příběhu. Na začátku každého příběhu je seznámení s hlavní postavou, vzápětí následuje děj, případná zápletka a vyústění v podobě ne vždy jednoznačně šťastného konce. Autor v některých příbězích nenechá překonat hrdinu žádné překážky, neboť hlavní hrdina není kladný, nečiní dobro a až na konci příběhu se dozvíme, že kladným hrdinou je v jednom odstavci zmíněný spravedlivý Přemysl. Plně klasickou kompozici pohádky naplňují pouze již zmiňované příběhy o prstýnku a domečku, vzhledem k plně použitým pohádkovým prostředkům. V pohádce „**O domečku, který plakal, protože mu někdo pokreslil stěny**“ je dokonce i potrestáno zlo, když parta nezbedných kluků musí nápisy na domečku zamalovat.

Bohužel z pohádkového úhlu pohledu se jedná o výjimky potvrzující již konstatovanou absenci základních rysů pohádky v knize.

4.2.2. Rozbor Policejních pohádek od Pokorného z hlediska funkce pohádky

Funkce výchovná (pedagogická) je v **Policejních pohádkách** od Romana Pokorného zcela naplněna. V každém příběhu je popsáno jedno rizikové chování, ať již se jedná o kriminální či morální a sociální prohřešky. Je brán zřetel na jasnou dějovou linku, vše je ještě vysvětleno v poučení spravedlivého Přemysla a na závěr jsou v každém příběhu vhodně zvolené otázky pro jeho plné pochopení. Některé otázky mohou působit lehce zavádějícím dojmem, aby bylo i pro předškolní mládež jasné, zda je v příběhu uvedené chování žádoucí či nikoliv. Záporné postavy z řad dětí jsou zvány jako „výrostci“, „trapiči“, rizikové chování je zjevné a odsouzeníhodné. Snad pouze v pohádce „**Jak si Bohumil půjčoval, až se dostal do vězení**“, jejíž konstrukce je až zbytečně moc složitá a (dle mého názoru) pro předškolní a raně školní mládež těžko pochopitelná, je zjevnost rizikového chování Bohumila mírně potlačena.

Policista Honzík je v **Policejních pohádkách** vylíčen jako čestný a spravedlivý člověk, který pomáhá lidem v nesnázích a je schopen přispěchat se svou záchranou v případě jakýchkoliv problémů. Možná trochu zbytečně je v příběhu „**Jak Frantík a Tereška zkoušeli tatínkovo víno**“ na závěr zmiňována policistka, kamarádka policisty Honzíka, která obě děti v podstatě ještě v nemocnici vyslechne. Ale toto je problematické místo všech příběhů, v kterých vystupuje policista Honzík. Je zde možná vykreslen až moc příkře, úředně a studeně. Vystupuje především jako represivní složka, což je trochu na škodu v případě snahy o ztotožnění se dětí s postavou policisty.

Poznávací funkce **Policejních pohádek** od Romana Pokorného je zastoupena v maximální míře. A to zejména s ohledem na závěrečné poučení a otázky. Dětem je touto formou předkládán dostatek informací, jasné rozdělení na dobré a špatné chování. Jestliže jednotlivé příběhy budeme posuzovat bez poučení a otázek, lze napsat, že zlo a dobro není zcela jednoznačně personifikováno, nicméně rozeznání dobrého a špatného chování a jednání je zřetelné.

Estetická funkce pohádky je velice obtížně hodnotitelná, na subjektivním názoru založená, veličina. **Policejní pohádky** jsou spíše než pro čtení určené pro předčítání a proto i jejich estetičnost záleží do značné míry na osobě přednášejícího. Některé

okolnosti estetickou funkci **Policejních pohádek** od Romana Pokorného více či méně narušují, dialogy jsou poměrně strohé a škrobené, v příbězích jsou zmiňovány okolnosti a postavy, které si děti nemohou představit. Těžko předpokládat, co si děti mohou myslet o postavě státního zástupce či obhájce. Také by bylo vhodnější v příbězích určených pro danou cílovou skupinu místo termínu „gestikulovat“ a „řidič se snažil strhnout řízení“ užít hovorovější a pochopitelnější výrazy.

S relaxační funkcí popisovaných **Policejních pohádek** úzce souvisí jejich strohost. Příběhy nejsou zcela vřelé, popisy událostí jsou více než jasné a s vědomím, že na konci každého příběhu bude posluchač ještě přezkoušen, je jasné, že relaxační funkce nebyla primárním účelem sepsání knihy.

Fantazijní funkci **Policejních pohádek** od Romana Pokorného je nutno hodnotit s ohledem na více jak 80% absenci nadpřirozena v jednotlivých příbězích. Avšak fantazie se neomezuje pouze na kouzelné okolnosti. Představivost lze plně využít i v reálném prostředí, rozvoj tvořivého myšlení u dětí není omezen pouze na pohádkový svět. Vzhledem k velkému množství podnětů, které kniha přináší, je fantazijní funkce, a to i bez přítomnosti fantazijních prvků, naplněna.

3.1 Komparace knih Policejních pohádek

Komparace knih **Policejní pohádky** bude provedeno z několika úhlů. Vzhledem k tomu, že se jedná v první řadě o knihy, první srovnávací hledisko bude literární. Je uváděno devět stavebních kamenů každé knihy, z nichž by žádný neměl být opomenut. Jinak může kniha působit nevěrohodným a nezáživným dojmem. (René Nekuda, 2018). Pro účely této práce jsou nejdůležitějšími hledisky zápletka, téma, postavy a cílový čtenář.

Zápletky jsou v obou knihách **Policejních pohádek** hybným motorem příběhu. Jednotlivé pohádky jsou krátkého formátu a tak není prostor pro sáhodlouhé, nezáživné pasáže popisující jednotlivé třásně na kabátu hlavního hrdiny. Děj je v **Policejních pohádkách** tím hlavním prostředkem k udržení pozornosti a v obou knihách se jedná o kompaktní celek. Avšak **Policejní pohádky** od Romana Pokorného jsou přece jenom dějově slabší než **Policejní pohádky** Zuzany Pospíšilové. Pokorný se několikrát odkazuje na „někdo a něco“, Pokorný někdy zbytečně ve svém líčení zabíhá do

nepodstatných maličkostí, zatímco Pospíšilové děj plyne přirozeněji, zápletky jsou jednodušší a snáze pochopitelné.

Z hlediska tématu jsou **Policejní pohádky** ohraničeny svým jednoznačným zaměřením. Poselství příběhů, jejich sdělení je dopředu jasně dáno, týká se bezpečnostní problematiky, rizikového a kriminálního chování, sociálně škodlivých jevů. Oproti jiným pohádkovým příběhům je linie tématu příběhu vázána a neměla by se od něj zásadně odchýlit. V tomto ohledu volí Pospíšilová spíše triviálnější témata, neschopnost policisty si najít nevěstu, kunu překousnuvší elektrické kabely od auta. Pokorný má společensky daleko nebezpečnější a závažnější témata, drogy, alkohol nebo žhářství a vychází z reálnějšího prostředí.

Postavy **Policejních pohádek**, ať hlavní či vedlejší, se v obou knihách značně liší již tím, že Pospíšilová napsala pohádkové příběhy, v nichž částečně převažuje relaxační funkce. Pokorný napsal spíše příběhy k zamyšlení, s absencí pohádkových postav, nebo byť jen náznakem humoru. Pokorného postavy jsou reálné a uvěřitelnější, zatímco postavy Pospíšilové zábavnější a milejší.

Patrně nejdůležitější hledisko komparace **Policejních pohádek** je hledisko cílového čtenáře. Pohádky, jako literární útvar, jsou určeny hlavně pro dětskou potřebu. I když dospělý čtenář klasických pohádek není zcela neznámým jevem, **Policejní pohádky** jsou vzhledem ke svému zaměření určeny jednoznačně dětem. Pro dospělého tyto konkrétní dvě knihy nemají žádné využití, s výjimkou profesního, jakožto pomůcka při výchově nebo při preventivním působení. Na obálce knihy od Zuzany Pospíšilové je uvedeno, že kniha je určena dětem od čtyř let, horní hranici čtivosti a zájmu o knihu odhaduji na osm až devět let, Romana Pokorného jsou dle Městské knihovny v Praze určeny dětem předškolního a raně školního věku, což v rozhovorech uvádí i autor. Dle mého názoru je Pokorného cílový čtenář spíše dítě mladšího školního věku, vzhledem k problematičtým tématům příběhů a k jazykovému stylu, jímž je kniha napsána.

4.1 Komparace knih Policejních pohádek s Velkou policejní pohádkou

V rámci historického exkurzu budou **Policejní pohádky** srovnány s **Velkou policejní pohádkou**, jejíž autor Karel Čapek patří mezi velikány české literatury a uveřejnil ji ve své knize **Devatero pohádek**.

Postavy policistů nejsou v **Devateru pohádek** přítomny pouze ve **Velké policejní pohádce**. Slavní detektivové pátrají po kočce Juře ve **Velké kočičí pohádce**, v **Pohádce tulácké** strážník zatkne nebohého Františka Krále, který je posléze málem odsouzen k smrti. Nejvíce prostoru je však bezpečnostním složkám věnováno ve **Velké policejní pohádce**, kde si strážníci vzájemně vypravují své příhody ze služby v Praze, spojené s výskytem skřítků, víl, princezen a draků.

Srovnání pohádky od Karla Čapka s **Policejními pohádkami** od Pospíšilové a Pokorného lze provést pouze s velkou dávkou nadhledu. Vytříbený styl Karla Čapka, slovní zásoba použitá v díle a fantazie, již nejsou kladeny žádné meze po literární stránce, ční nad **Policejními pohádkami** ve výši, na které obě knihy nemohou dosáhnout. Aniž bych chtěla předvídat věci budoucí, Pospíšilová s Pokorným se do zlatého fondu české literatury patrně nezapišou, ale to není důvod, proč bychom měli jejich dílo odsuzovat. Z výchovného a preventivního hlediska jsou vhodnější pro cílového čtenáře než **Devatero pohádek**. Rovněž jejich praktičnost při preventivním působení v terénu, zejména s ohledem na délku jednotlivých příběhů a jejich složení, je naprosto ideální. Z hlediska estetické a relaxační funkce pohádky se však nemohou s Čapkovými pohádkami srovnávat a ani zdaleka nedosahují kvalit jeho díla.

5. Výzkum

Výzkumná část této práce bude analyzovat formování vztahu předškolní a raně školní mládeže k příslušníkům policie České republiky a k zájmu o službu u této organizace na základě seznámení se s **Policejními pohádkami** formou předčítání. Problematika vlivu a vhodnosti policejních pohádek, případné zpětné vazby a dopadu na čtenáře či posluchače, byla konzultována s por. Mgr. Kamilou Čuřínovou Ingridovou, příslušnicí Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství Policie České republiky Jihočeského kraje (dále jen KŘP Jčk).

1.1 Metoda a technika výzkumu

Vzhledem ke specifčnosti předškolních a mladších školních dětí jako věkové a sociální skupiny byla pro výzkum zvolena metoda kvalitativního výzkumu, jakožto ideálního výzkumu pro zjištění toho, jakým způsobem vnímá cílová skupina **Policejní pohádky** a jaký vliv Policejní pohádky mají na cílovou skupinu. Kvantitativní výzkum se v tomto

případě jeví jako nevhodný a cíle práce by tímto druhem výzkumu byly obtížně dosažitelné.

Primární data budou shromažďována technikou hloubkového rozhovoru. „*Hloubkové rozhovory mají velké využití především u výzkumů týkajících se osobních či citlivých témat. Prostřednictvím hloubkového rozhovoru jsou zkoumáni členové určitého prostředí, určité specifické sociální skupiny. Cílem je získat stejný náhled na události a jejich jednání, jakým disponují právě členové dané skupiny. Hloubkový rozhovor zachycuje výpovědi respondentů v jejich přirozené podobě, což je základní princip kvalitativního výzkumu*“ (Švaříček, Šed'ová, 2007, str. 377).

Respondenti byli rozdělení do dvou skupin. V první skupině předškolních dětí z Mateřské školky Kostelec nad Vltavou byli vybráni dva chlapci a tři dívky, druhá skupina, složená z dětí Základní školy Záhoří u Písku měla opačné složení tři chlapců a dvou dívek. Věkové složení první skupiny bylo 5-6 let, respondenty pomáhala vybírat ředitelka Mateřské školy v Kostelci nad Vltavou Mgr. Bc. Jitka Imbrová. Ve druhé skupině se na výzkumu spolupodílely děti ve věku 7-9 let, které vybrala, jako nejvhodnější respondenty, učitelka I. stupně Základní školy v Záhoří Bc. Alena Kupcová.

Při hloubkovém rozhovoru byl kladen důraz na rozdílnosti jejich věku a současných rozumových schopností. Právě vzhledem k věku dětí byly otázky co nejjasněji formulovány a vysvětleny.

Po konzultacích bylo rozhodnuto, že **Policejní pohádky** dětem předčítaly obě pedagožky, vzhledem k důvěře, kterou k nim děti, jako k osobám známým, chovají. Stejně tak byly Mgr. Bc. Imbrová a Mgr. Kupcová nejen u hloubkového rozhovoru přítomny, ale samy se do něj aktivně zapojily a pomáhaly získávat data potřebná pro pozdější analýzu. Samozřejmě byly seznámeny s cílem výzkumu, se základními otázkami, které budou zjišťovány. Zákonní zástupci všech dětí s jejich účastí na výzkumu souhlasili. Zároveň byli zástupci dětí seznámeni se skutečností, že děti budou v práci uvedeny anonymně a nahrávky, potřebné pro pozdější zápis průběhu rozhovorů, budou po jejich využití zničeny.

Po zralé úvaze jsem se rozhodla, že pro objektivnější výsledky výzkumu budou pohádky předčítány střídavě od obou autorů a výzkum jsem rozdělila do dvaceti dnů.

Pohádky byly dětem předčítány po jednom příběhu a nikdy ne dva následující dny po sobě. Průběh rozhovorů jsem si natáčela na zvukový záznamník.

2.1 Předmět výzkumu

Po konzultaci s pedagogy a s Mgr. Kamilou Čuřínovou Ingrišovou bylo stanoveno, že dětem bude předčítáno postupně šest pohádek, tři Policejní pohádky od Zuzany Pospíšilové a tři Policejní pohádky od Romana Pokorného. Po úvaze jsem se rozhodla vybrat konkrétní pohádkové příběhy společně se všemi jmenovanými a společně jsme dospěli k závěru, že jako nejvhodnější se jeví pohádky „**Posila**“, „**Vysoký, silný a ostrozraký**“ a „**Kouzelná čepice**“ z knihy autorky Zuzany Pospíšilové. Z knihy Romana Pokorného byly vybrány příběhy „**O statečném policistovi Honzíkovi**“, „**O domečku, který plakal, protože mu někdo pokreslil stěny**“ a „**O loupežné Ctiradově bandě a odvážném Radovanovi**“. Pohádky byly vybrány se zřetelem na přítomnost policisty v příběhu a jeho roli v něm, na jednoduchosti a u **Policejních pohádek** Romana Pokorného i na přítomnosti nadpřirozeného jevu aspoň v jedné pohádce z vybraných.

3.1 Průběh výzkumného šetření

Dětem byly pohádky předčítány v jejich přirozeném prostředí, v mateřské škole převážně v dopoledních hodinách a dětem ze základní školy ve školní družině odpoledne. Děti reagovaly na předčítání kladně, v průběhu výzkumu jsem se nenesetkala s negativní reakcí. I předškolní děti se cítily být jistým způsobem poctěny, že jsou součástí skupiny, na které bude výzkum prováděn, ačkoli jim tato skutečnost byla zatajena. Ale vzhledem k jejich přirozené vnímavosti a utvoření skupiny vytušily, že se nejedná o běžné předčítání pohádek. I proto byla spolupráce s dětskými skupinami bezproblémová a radost přinášející oběma stranám.

4.1 Shrnutí rozhovorů

Jako první pohádka byla respondentům předčítána pohádka „**Posila**“ od Zuzany Pospíšilové. V pohádce skřítek Bojan není pro svou nedostatečnou výšku přijat do služby k Policii, ale dokáže policistům pomoci vyřešit tři případy, takže sami policisté uznali, že i když je Bojan malého vzrůstu, může být důležitou součástí policejního sboru.

„**Posila**“ se všem respondentům velice líbila. Lucie K. (6 let) v průběhu předčítání dávala nahlas průchod jemným náznakům humorných situací v pohádce, čímž strhla i ostatní členy své skupiny. Při hloubkovém rozhovoru poté Lucie K. a Marie D. (5 let) uvedly, že postava skřítky jim připomíná děti, kterým také dospělí často nevěří. Všechny děti jednoznačně určily kladnou postavu – Bojana. Jako záporné postavy byli dětmi označeni zloději. Václav H. (9 let) a Roman S. (8 let) při rozhovoru uvedli, že se velitel policistů nezachoval k Bojanovi dobře, když skřítky nechtěl přijmout k Policii, nemohl přece vědět, jak je skřítek šikovný.

Všichni respondenti na základě této pohádky uvedli, že policisté pomáhají lidem a chytají závadové osoby, děti je označují slovy „lump“, „zloděj“. Stela Z. (7 let) a Kryštof K. (7 let) neopomněli zmínit skutečnost, že policisté pomáhají jenom hodným lidem a že je to tak v pořádku. Všem dětem předškolního věku nebylo jasné, kolik je v pohádce zmiňovaných 150 centimetrů, nicméně pochopily, že to je malá výška postavy. Janovi Š. (6 let) a Stele Z. se velice líbila kresba na závěr příběhu, kde je zobrazen Bojan již v policejní uniformě. Terezie D. (5 let) dala při hloubkovém rozhovoru najevo, že i ona by ráda pomáhala policistům a starým babičkám, protože je to správné, říkají její rodiče a pan farář. Kdo pomáhá druhým lidem a neublíží jim, dostane se do nebe. Václav H. měl drobnou připomínku týkající se nalezené patrony, chtěl vědět, proč jí policisté hledali. Lucie K. nevěděla, co to patrona je. Po vysvětlení, že policisté patronu hledali v souvislosti s trestným činem, při kterém se střílelo, Václav H. vzal skutečnost bez dalších připomínek na vědomí s tím, že je to „přece jasné“. Petr B. (5 let) při hloubkovém rozhovoru řekl, že práce u policie musí být zajímavá a skřítkovi se dá i závidět jeho šikovnost, která ho až do řad policie přivedla. Jana B. (7 let) řekla, že práce policistů je nebezpečná, protože zloději mohli skřítkovi i policistům ublížit. Je dobře, že byl skřítek tak šikovný a policisté byli na blízku.

Další předčítanou pohádkou byl příběh „**O statečném policistovi Honzíkovi**“. Roman Pokorný v něm vylíčil Honzíka jako chlapce, který chtěl od malička pomáhat lidem a poté, co byl přijat k Policii ČR, při nebezpečném zákroku s nasazením vlastního života pomohl zachránit tonoucího se chlapce. Dětem byly v rámci hloubkového rozhovoru, po předčítání příběhů od Romana Pokorného, položeny otázky uvedené za každou kapitolou. Je třeba zmínit okolnost, že Mgr. Kupcová, která příběhy předčítala dětem raně školního věku, má velice zajímavý a příjemný přednes čteného útvaru.

Vzhledem k tomu, že v příběhu nejsou přítomné pohádkové prvky, obávala jsem se jeho přijetí zejména u předškolních dětí. Ale ani u těchto dětí nebyl znát rozdíl v zájmu mezi tímto příběhem a předchozí pohádkou o Bojanovi. Děti poslouchaly pozorně a v hloubkovém rozhovoru vedeném na základě zmiňovaných otázek, bylo znát, že se jim líčený průběh událostí líbil. Všechny děti ocenily přítomnost policisty Honzíka poblíže vodního toku, protože jinak by se chlapec utopil. Nejmladší Lucie K. uvedla, že policisté chytají zloděje, pomáhají lidem a dávají pozor, aby všichni v automobilech používali bezpečnostní pásy. Ostatní děti ještě uvedly rozdíl přístupu policistů k hodným a zlým lidem, Václav H. sdělil, že policisté zakročují i u rvaček nebo na fotbalových utkáních při neshodách mezi příznivci jednotlivých celků. K postavě policisty děti uvedly, že správný policista by měl být hodný, čestný a spravedlivý. Václav H. a Kryštof K. také vypíchl, že policista by měl být statné postavy a měl by umět plavat. Terezie D. kromě jiného považuje za nutnou schopnost policisty umět řídit automobil a Stela Z. s Janou B. i vědomosti související s poskytnutím první pomoci.

Všechny děti uvedly, že ony samy se ještě nesmějí chodit koupat bez rodičů jinam než do domácího bazénu, Petr B. (5 let) musí i při koupání v domácím bazénu používat nafukovací rukávky a koupat se pouze s rodiči, protože bazén je hluboký. Předškolní děti, až na Marii D. nevěděly, co je to jez, ale správně se domnívaly, že je to nebezpečné místo na řece. Všichni respondenti rozeznali špatnost počínání chlapců, kteří se i přes zákaz pohybovali v tak nebezpečném místě. Lucie K. se ptala, zda by se mohla případně jít koupat na řeku s tatínkem a maminkou. Roman S. uvedl nutnost mít na sobě v obdobném případě nafukovací kruh nebo nafukovací křídélka.

Mladší děti si nezapamatovaly policejní heslo „Pomáhat a chránit“ uvedené na začátku příběhu. Jan Š. pouze částečně na otázku, co mají policisté za heslo na automobilech uvedl, cit. „že mají pomáhat“. Lucie K. zpočátku nepochopila smysl otázky a s dětskou upřímností odpověděla, že houkačku. Děti ze základní školy heslo věděly přesně, několikrát jej zaznamenaly na policejním autě, které si rády prohlížejí. Policisté z místního Obvodního oddělení Policie ČR Zvíkovské Podhradí často vykonávají hlídkovou službu v Záhoří, zejména u přechodů pro chodce. Jana B. zná uvedené heslo i z televize a internetu.

V pohádce „**Vysoký, silný a ostrozraký**“ autorka Zuzana Pospíšilová popisuje příběh tří bratrů z vesnice, kteří se vydali do světa a díky svým mimořádným schopnostem

dokázali pomoci policistům v nebezpečných situacích. Poté bylo všem bratrům nabídnuto, aby sloužili u policie. Na závěr se všichni bratři setkají v rodném domě s rodiči oděni do policejních uniforem.

Všem dětem se pohádka velice líbila. Ocenily poutavý a přitom jednoduchý příběh, zajímavé zápletky a postavy hlavních hrdinů. Jednoznačně označily dobré a zlé postavy, většina dětí označila za kladné postavy společně s bratry i policisty, kterým nadpřirozeně nadaní bratři pomáhají. Lucie K. si po poslechu pohádky při rozhovoru již nebyla schopná vzpomenout, proč Standa zvedl těžký automobil, ale dle jejích slov „to bylo dobře“. Až když jí bylo připomenuto, za jakým účelem Standa dal průchod své síle, si znovu vzpomněla. Marie D. poté v rozhovoru ocenila, že bratři pomáhali ostatním lidem a že na základě tohoto jim bylo nabídnuto zaměstnání u policie. Roman S. řekl, že by všichni policisté měli mít sílu, aby byli schopni řešit složité nebo nebezpečné situace ve službě. Jan Š. rozpoznal podobnost s pohádkou Dlouhý, Široký a Bystrozraký, kvitoval, že tuto pohádku zná a že lze na základě obecně známého příběhu zakomponovat do pohádky policisty. Ostatní děti skutečnost o alegorii se známou pohádkou uvedly až po navozující otázce. Stelu Z. mrzelo, že se nedověděla, jak všichni tři bratři dále sloužili u policie, jak jim to šlo a co ve službě ještě zažili. Petr B. ocenil přínos konání dobrých skutků hlavních hrdinů a řekl, že kdyby on šel do světa, tak by také chtěl být policistou, aby mohl pomáhat ostatním

V pohádkovém příběhu „**O domečku, který plakal, protože mu někdo pokreslil stěny**“, který byl dětem předložen od Romana Pokorného a kde se zároveň výjimečně vyskytují nadpřirozené síly, se řeší problematika sprejerství. Chlapec Vojta v pohádce za pomoci policistů pomůže uplakanému domečku, který byl pokreslen třemi kluky. V pohádce jsou použity moderní vymoženosti, mobilní telefon, telefonní číslo 158 související s přivoláním pomoci a provinivší se kluci jsou potrestáni uvedením stěn domečku do původního stavu.

Žádný respondent neměl problémy s rozlišením a určením kladných a záporných postav. Všechny děti byly bez výjimky ve shodě, že Vojta správně pomohl domečku, který plakal a celou věc telefonicky oznámil na Policii ČR. Přijetí pohádkového prvku, plačícího domečku, nebylo zcela jednoznačné u starších dětí, zejména Václava H. a Romana S.. Oba chlapeci měli za to, že prvek ubrečeného domku je v příběhu trochu nepatřičný, přišel jim v koncepci takto sdělovaných informací nadbytečný, protože

každý přece ví, že domky nebrečí. Ale oba chlapeci a částečně i Kryštof K. připustili, že se jedná o pohádku a tak je přítomnost emočního prvku u neživého předmětu pochopitelná. Všechny děti na první otázku ohledně možnosti malování na domy, autobusové zastávky či podchody správně uvedly, že se toto nesmí. Stela Z. tento zákaz spojovala s následnou nepříjemností ve škole a povinností nahradit škodu. Marie D. a Terezie D. upozornily, že malovat se může na papír, což dělají ve školce. Jana B. a Petr B. vnímali neestetičnost sprejerských nápisů a obrazců, dle jejich názoru se to nikomu nemůže líbit.

Druhá otázka je dle mého názoru, i názoru obou pedagožek, trochu nejednoznačná. Ve znění co domeček Vojtovi připomínal a v souvislosti s předčítanou tematikou byly děti mírně zmatené. Sedm z deseti respondentů mělo za to, že domeček připomínal Vojtovi, aby zavolal na jeho ochranu policisty a pouze tři děti správně odpověděly, že plačící domeček Vojtovi připomněl jeho mladší sestru, která plakala, když spadla na zem. Správné a nezavádějící znění této otázky by snad bylo „koho mu domeček, který plakal, připomínal“ nebo přímočařejší „proč domeček Vojtovi připomínal jeho mladší sestřičku“. Dětem, které správně neodpověděly, byla položena navozující otázka a poté si, až na Petra B., vzpomněly na správnou odpověď.

Notoricky známé číslo 158 je v souvislosti s ostatními čísly integrovaného záchranného systému 150 a 155 dětem připodobňováno v souvislosti s koncovou osmičkou jako znak služebních pout. Tato skutečnost byla, s výjimkou Stely Z., známa všem školákům. Děti z mateřské školy bezelstně odpověděly, že zatím nemají telefon a že by celou věc řekly paní učitelce nebo rodičům. Jan Š. uvedl v souvislosti s přivoláním policie, telefonní číslo 112, za což byl pochválen.

Dětem se na pohádkovém příběhu líbilo, že zlo bylo ihned potrestáno, Marie D. přála třem sprejerům práci s malováním domečku se slovy „dobře jim tak“. Policisté v příběhu podle Romana S. pomohli i ostatním domečkům, které by mohly být „počmárány“ a mohla by být jejich majitelům způsobena škoda. Lucie K. uvedla, že ani ona sama by nechtěla, aby jim někdo na chalupu maloval nápisy.

Pohádka „**Kouzelná čepice**“ od Zuzany Pospíšilové byla z této knihy pohádek vybrána záměrně pro maximální přítomnost policistů. V pohádce policista Petr vlastní kouzelnou čepici, která mu pomáhá s vyřešením složitých případů. Tuto čepici zdědil po předcích, kteří byli v mužské linii též zaměstnáni v bezpečnostních složkách. Jednou si však

kouzelnou čepici zapomene doma a až poté, co si pro ni dojede, vyřeší s její pomocí složitý případ kapsářů.

Žádné dítě nemělo problém s rozlišením dobra a zla v této pohádce. Hlavní kladnou postavu, dle jejich názoru, ztělesňuje policista Petr a ostatní policisté. Jako záporné postavy byli označeni kapsáři. Předškolní děti se přiznaly, že zpočátku nevěděly, co je to kapsář. Ale i na základě výkladu samotné autorky pohádky si byly vzápětí schopny uvědomit, jakou kriminálně závadovou činnost kapsář provádí a správně si jej ztotožnily se zlodějem. Stela Z. a Kryštof K. znali činnost kapsářů z filmu, kde se této činnosti věnoval eskamotér. Tento to však činil pro dobré účely, obě děti odsoudily činnost kapsářů uvedených v pohádce s tím, že „krást se nemá“. Petr B. a Roman S. přiznali, že by chtěli mít takovou čepici, která pomáhá vyřešit problémy. Václav H. prakticky podotkl, že by se mu kouzelná čepice hodila zejména při školní výuce.

Marie B. ocenila, že policista Petr byl, díky své výborné práci a kouzelné čepici, poručík, což pro ni, pětiletou holčičku, byla velice vysoká hodnota. Policista Petr byl všemi dětmi dobře přijat, líbilo se jim, že ostatní policisté čekali od Petra vyřešení případu a Petr se sám ostatním přiznal k pomoci kouzelné čepice. Marie D. dokonce označila policistu Petra za skromného, „protože se ničím nechlubil“. Kryštof K. a Jana B. si povšimli převleku policistů za účelem polapení a odhalení kapsářů. Oba shodně uvedli, že takto jedná tajná policie, což mělo znamenat Službu kriminální policie a vyšetřování. Na navozující otázku položenou v závěru pohádky samotnou autorkou všechny děti shodně odpověděly, že je důležitější mít pod čepicí, než čepici samotnou, některým dětem z mateřské školy muselo být toto přísloví vysvětleno. Poté Terezie D. sama uvedla, že policista Petr byl patrně chytrý i bez čepice. Čepici měl, podle Jany B., policista už jenom pro štěstí.

Poslední zkoumaný příběh od Romana Pokorného „**O loupežné Ctiradově bandě a odvážném Radovanovi**“ byl vybrán jako vhodný k předčítání dětem ze dvou důvodů. Pro zpětnou vazbu obsaženou v zapamatování si telefonního čísla tísňové linky 158 a pomoci policistů nebohé stařence za pomoci vrstevníka dětí, Radovana. Radovan je přítomen přepadení starší paní, neváhá s vysledováním Ctiradovy bandy a poté celou věc prostřednictvím kolemjdoucích oznámí na policii. Policisté, poté co tři výrostky polapí, odmění Radovana před zraky všech spolužáků za jeho nezištné jednání.

I tento poslední příběh, byl dětmi přijat kladně. Snadno rozeznaly nejen hlavní kladné a záporné postavy, ale většina z nich dokázala označit za kladné postavy i policisty. Jana B. a Kryštof K. též uvedli kolemjdoucí spolupracovníky otce Radovana, kteří přivolali na místo policisty v čele s policistou Honzíkem. Marie B. projevovala veliké rozhořčení nad činem tří zlodějů, kteří se neštítili oloupit starší paní. Nedokázala si představit, že by se něco podobného přihodila její babičce. Lucie K. byla ráda, že do cukrárny přijelo dost policistů, aby se jim nic nemohlo stát a aby dokázali zadržet celou Ctiradovu bandu. Stela Z. vypíchla skutečnost, že se Radovan nemusel při předávání darů před spolužáky stydět, naopak, může a měl být hrdý na své chování a jednání.

Na první otázku, zda by bývalo bylo správné, kdyby Radovan aktivně zasáhl do přepadení, všechny děti spontánně odpovídaly, že ne, protože by se mu mohlo něco stát. Václava H. a Jana Š. zajímalo, jak asi byli lupiči silní, jestli by je nemohl Radovan zvládnout. Po nastínění rozdílů mezi třemi výrostky a Radovanem oba chlapci usoudili, že Radovan udělal správně, když se choval potají.

V souvislosti s druhou otázkou děti nejprve reagovaly, že Radovan pomohl dopadnout lupiče a tím pomoci staré paní. Roman S. a Jana B. neopomněli uvést, že dopadením bandy bylo eliminováno nebezpečí vyplývající pro další starší lidi, které by mohli výrostci v budoucnu přepadnout. Děti byly za pomoci navozující otázky směřovány k označení konkrétního správného jednání Radovana. Všechny školní děti poté správně označily Radovanovo svěřením se známým dospělým s celou situací i Radovanovu pomoc starší paní. Děti z mateřské školky, vyjma Lucie K. a Terezie B., také po chvilce uvedly tuto okolnost, dvě jmenované menší holčičky bylo třeba důkladněji navést ke správné odpovědi. Toto však vyplývalo spíše z opět trochu méně jednoznačně položené otázky.

Zpětná vazba, která byla do průzkumu zakomponována v podobě zapamatování si telefonního čísla tísňové policejní linky 158 zmiňovaného v příběhu „**O domečku, který plakal, protože mu někdo pokreslil stěny**“, byla prověřena opětovně položenou otázkou. Že tato otázka není složitá pro školní děti, je jasné již z předešlého průzkumu. Ale všechny předškolní děti také věděly správnou odpověď, i za pomoci mnemotechnické pomůcky služebních pout. Nejmenší respondent Lucie K. dokonce s hrdostí dávala na obdiv, že již ví, jak se tato číslice píše.

V souvislosti s poslední otázkou, jež byla dětem položena, všechny děti v návaznosti na předchozí rozhovor shodně uvedly telefonát na linku 158, a to i za pomoci jiných osob z řad dospělých. Kromě toho školní děti až na Janu B. uvedly, že pomoci mohou také pozorováním neobvyklých či podezřelých událostí ve svém okolí. Jan Š. uvedl to samé, ostatní děti z mateřské školky odpověď mírně zaskočila. Bylo opět zapotřebí, pomoci navozujících otázek, jim přiblížit smysl otázky a poté již správně odpověděly.

5.1 Shrnutí rozhovoru s příslušnicí Oddělení tisku a prevence KŘP Jčk

O své zkušenosti, profesní náhled na problematiku a seznámení s výzkumem byla požádána por. Mgr. Kamila Čuřínová Ingrišová, komisařka Oddělení tisku a prevence KŘP Jčk, která tuto svou činnost vykonává při Územním odboru Policie ČR Písek.

Forma rozhovoru byla zvolena jako polostrukturovaný rozhovor vzhledem k tomu, že *výhody polostrukturovaného rozhovoru jsou především flexibilita, možnost reagovat na subjekt a využít jeho osobnostních specifík. Verbální komunikace mezi tazatelem a subjektem je snadnější a přirozená. Rozhovor může jít značně do hloubky tématu, zároveň se ale drží předepsaných osnov a je proto přehledný. Je zde větší možnost zobecnění a následného aplikování poznatků na širší část populace než u rozhovoru nestrukturovaného* (Jeřábek, 1993, str. 64).

Mgr. Čuřínová Ingrišová byla zasvěcena do zkoumané problematiky a vzhledem k tomu, že **Policejní pohádky** od Zuzany Pospíšilové jí nebyly známé, byl rozhovor na nezbytně nutnou dobu přerušen, aby se mohla s novou publikací seznámit.

Poté Mgr. Čuřínová Ingrišová uvedla, že preventivní působení spojené s výkonem funkce tiskové mluvčí vykonává při Územním odboru Písek již deset let. Preventivní činnost vykonává jak dle svého uvážení, besedami ve školách, pořádáním preventivních akcí, tak i za pomoci a dle pokynů Odboru tisku a prevence Policejního prezidia Praha.

Policejní pohádky od Romana Pokorného dobře zná, pravidelně a ráda je používá při své preventivní činnosti, dětem z nich ráda předčítá a pomáhají jí v její práci. Jednotlivé příběhy se dotýkají všech potřebných problematických míst. Byla seznámena s některými skutečnostmi, které jsem při psaní této práce popsala. Souhlasila s mým hodnocením těchto **Policejních pohádek** z hlediska literárního. Po rozebrání základních rysů pohádky uznala, že název knihy je sice poněkud zavádějící, avšak jedná se o zcela

irelevantní skutečnost. Název knihy není pro výkon jejího zaměstnání tak důležitý, jako informace v ní obsažené a předávané posluchačům.

Dle jejího odhadu jsou pohádky vhodné pro předškolní děti a děti I. stupňů základních škol. S Mgr. Čuřínovou Ingridovou byl poté rozebrán v diskuzi i můj závěr o jisté krkolomnosti a nevhodnosti některých složitých výrazů a témat v knize obsažených. Mgr. Čuřínová Ingridová tento argument uznala a oponovala tím, že zejména pro předškolní mládež upravuje jednotlivá slova i části textu takovým způsobem, aby celek byl pro děti lehce srozumitelný a informace, které jim v rámci preventivního působení chce předat, lehce stravitelné a zapamatovatelné.

Mgr. Čuřínová Ingridová je velice spokojena s tímto literárním dílem. Jednoznačně potvrdila, že děti pomocí publikace získávají správný a potřebný náhled nejen na policisty, ale i na výkon celého policejního aparátu. I vzhledem k okolnosti, že publikace byla vydána součástí policie, byly pohádky distribuovány jednotlivým zaměstnancům Policie zabývajících se prevencí, v tomto případě je to ku prospěchu věci, protože dle jejího názoru se jedná o povedené dílo, zejména z preventivního a výchovného hlediska.

Po přečtení **Policejních pohádek** od Zuzany Pospíšilové Mgr. Čuřínová Ingridová uvedla, že se jedná o povedené, přiměřeně cílové skupině čtenářů zdařilé literární dílo. Konstatovala, že oproti dílu Romana Pokorného jsou čtivější, pro děti patrně přitažlivější a zapojením nadpřirozena do děje příběhů naplňují status pohádky jako literárního žánru. Nicméně z preventivního a výchovného hlediska Zuzana Pospíšilová nenaplnila požadavky, které by ona jako preventivní pracovník, od knihy očekávala. Dle názoru Mgr. Čuřínové Ingridové je to pochopitelné, neboť prvotní záměr Zuzany Pospíšilové nebyl v souvislosti s preventivním využitím **Policejních pohádek**. Primárním cílem se zde jeví spíše relaxační funkce pohádky a uspokojení fantazijních potřeb malého čtenáře.

6. Analýza výsledku výzkumu

Z výsledků výzkumu vyplývá několik důležitých skutečností. Policejní pohádky od Romana Pokorného jsou vhodnější k preventivnímu působení na předškolní a raně školní děti než srovnávané literární dílo od Zuzany Pospíšilové. Je to způsobeno vyloženě profesním a preventivním zaměřením pohádek od Romana Pokorného, tématy jednotlivých příběhů konkretizující nejpálčivější rizikové a kriminální chování ve společnosti. I za cenu potlačení relaxační a estetické funkce pohádky děti věnují příběhům Romana Pokorného dostatek pozornosti, informace, které jsou v knize obsaženy, jsou pro děti přínosné a žádoucí.

Obzvláště u Policejních pohádek od Romana Pokorného je třeba mít na zřeteli vhodnost výběru konkrétního příběhu, neboť některé kapitoly mohou a to zejména na předškolní děti, působit nesrozumitelně a zmatečně. Interpret, který předškolním dětem méně srozumitelné příběhy předčítá, by měl některá složitější slova či výrazy buď pozměnit, nebo nahradit vhodnějšími. U některých otázek, které jsou na závěr každého příběhu pokládány, je třeba rovněž upravit, pozměnit či konkretizovat znění tak, aby otázky byly jasné, nematoucí. Při těchto změnách je však třeba zachovat původní duch otázky, neboť jejich zaměření je velice vhodně voleno.

Policejní pohádky od Romana Pokorného jsou schopné nejen preventivně působit na cílového čtenáře či posluchače, ale působí i na formování jeho vztahu k policejním institucím či policistům, jako osobám nejen veřejně činným. Získání správného náhledu na příslušníky této bezpečnostní služby je důležitým předpokladem pro vybudování důvěry v bezpečnostní aparát České republiky, k osvojení si správným sociálních a morálních hodnot, vedoucích k zapojení i běžného občana na veřejném dění. A to zejména s ohledem na veřejný pořádek, na dostatek empatie vůči událostem a okolnostem, které mohou pomoci odhalit či zamezit rizikovému či kriminálnímu chování.

Negativní dopad na předškolní či raně školní děti nebyl při výzkumu zjištěn v žádném případě.

Policejní pohádky Zuzany Pospíšilové se nedají posuzovat či dokonce znevažovat pouze z toho důvodu, že jejich preventivní působení na cílového čtenáře má o dost nižší potenciál, než stejnojmenné dílo Romana Pokorného. Zuzana Pospíšilová si dle

vlastních slov stanovila jako cíl hlavně pobavit malé čtenáře či posluchače. Preventivní a výchovné hledisko bylo spíše sekundárním způsobem působení na děti.

Rozhodně se nedá konstatovat, že její **Policejní pohádky** nejsou vhodné pro děti. Naopak. Způsob, jakým je napsala, dikce a postavy v knize obsažené jsou ideálně uzpůsobené cílové skupině. Pohádky jsou jednoduché, jejich kompozice je prověřená stovky let lidovými pohádkami, nadpřirozené jevy a postavy jsou v rámci literárního žánru přirozené. Služba u policie je v knize vyličená jako zajímavé zaměstnání pro vlídné a spravedlivé příslušníky, což u dětí jednoznačně zlepšuje náhled na Policii České republiky a její příslušníky.

Zuzana Pospíšilová ve svém díle neopomenula výchovnou, poznávací, estetickou ani fantazijní funkci pohádky, naopak. Avšak estetická funkce je u jejích pohádek převažující, čímž je snížena preventivní a výchovná účinnost těchto pohádek. Zjednodušeně se dá napsat, že **Policejní pohádky** od Zuzany Pospíšilové se dětem mohou líbit takovým způsobem, že výrazně nevnímají výchovné hledisko v nich obsažené. I toto nebezpečí se dá zažehnat pomocí vhodné interpretace těchto pohádek, zejména profesně zaměřeného přístupu pedagoga čtoucího tyto **Policejní pohádky** vhodným způsobem a následnou diskusí o naznačených preventivních otázkách.

Rovněž **Policejní pohádky** od Zuzany Pospíšilové nemohou mít žádný negativní dopad na předškolní či raně školní děti. Je nutno si uvědomit, že se jedná o specifickou podobu léty prověřeného a oblíbeného žánru, který především výchovnou, tudíž i preventivní tendencí reaguje na potřeby dnešní doby.

Závěr

Když jsem se rozhodla ve své bakalářské práci zkoumat vliv Policejních pohádek na předškolní a raně školní děti, přečetla jsem si obě knihy Policejních pohádek. Po jejich přečtení jsem byla jako matka dvou dětí přesvědčena, že dílo Zuzany Pospíšilové je vhodnější pro danou cílovou skupinu posluchačů a čtenářů. Provedený výzkum, jeho analýza a výsledky, mě donutily přehodnotit můj původní názor.

Svým dětem bych před spaním raději předčítala Policejní pohádky od Zuzany Pospíšilové, ale kdybych si měla vybrat, z kterého z obou děl mají mému dítěti předčítat v mateřské školce či na prvním stupni základní školy, rozhodně bych volila Policejní pohádky od Romana Pokorného.

Roman Pokorný ve svém díle nesplňuje ani základní předpoklady, aby jeho příběhy mohly být nazývány pohádkami. Jeho příběhy postrádají základní rysy pohádek. Nicméně jejich preventivní funkcionalita je nesporná a k preventivní práci nejen příslušníků oddělení tisku a prevence Policie České republiky, ale i ostatních pedagogických pracovníků, naprosto vyhovující. Jsou ideálním doplňkem besed a diskuzí u cílové skupiny recipientů.

Právě srovnání díla Romana Pokorného a Zuzany Pospíšilové z hlediska jejich specifčnosti dokazuje, že klasický pohádkový příběh Zuzany Pospíšilové, v němž převládá estetická funkce, nemá takové preventivní účinky, jako prostý příběh postrádající základní pohádkové atributy. Určitě to neznamená, že je kniha špatná nebo nevhodná. Po literární stránce, zábavnosti a dětské přitažlivosti se trefila více do vkusu dětského čtenáře a posluchače.

Ale Roman Pokorný napsal své literární dílo s hlavním cílem přiblížit dětem možné rizikové situace, varovat je před nimi a pomoci jim tyto situace vyřešit. Dle mého názoru se mu to povedlo a může být se svou knihou spokojen. Kniha pozitivně ovlivňuje vztah dětí k Policii České republiky i k policistům, zejména k hodnotám, jež tato bezpečnostní služba chrání.

Zdroje:

ČAPEK K., Devatero pohádek a ještě jedna jako přívazek od Josefa Čapka, vyd. 5, Praha: nakladatelství Albatros 1977, ISBN 13-647-KMČ-77.

ČEMÁK, D., STACHOVÁ, J. (2010): Zdroje institucionální důvěry v České republice, Sociologicky časopis Vol. 46, No. 5, 71s.

ČERNOUŠEK, M. Děti a svět pohádek. Vyd. 1. Praha: Albatros, 1990. 187 s. ISBN 80-000-0060-1.

ERBEN, K. J. Pohádky., 3 vyd. Praha: Československý spisovatel 1983

GALLA, M., AERTSEN, P., DAATLAND, CH., a kol.: Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí. Příručka o efektivní školní drogové prevenci. Praha: Úřad vlády ČR, 2005. ISBN 80-86734-38-1.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Vyd. 4., rozšířené. Bratislava: Univerzita Komenského, 2008. 272 s. ISBN 978-80-223-2391-8.

CHALOUPKA, O. *Rozvoj dětského čtenářství*. Praha: Albatros 1982.

JANÁK, J., HLEDÍKOVÁ, Z., DOBEŠ, J. Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 568s. ISBN 80-71067-09-1

JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Dot. Praha: Karolinum, 1993. [ISBN 80-7066-662-5](#).

KOMENSKÝ, J. A. *Informatorium školy mateřské*. Praha: Nakladatelství Academia 2007. ISBN 978-80-200-1451-1.

KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. 1. vyd. Brno: Paido, 2001, s. 41. ISBN 80-7315-004-2.

MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-1.

PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. Jíloviště: Mercury Music a Entertainment s.r.o. 2007. ISBN 978-80-239-9284-7.

POKORNÝ, R. Policejní pohádky, Ostrava 2014, vyd. Krajské ředitelství Policie Moravskoslezského kraje, ISBN 978-80-260-7355-0.

POSPÍŠILOVÁ, Z. Policejní pohádky, Praha, vyd. Grada Publishing, a.s., 2015, ISBN 978-80-247-5449-9.

POSPÍŠILOVÁ, Z. Záchranářské pohádky, Praha, vyd. Grada Publishing, a.s., 2016, ISBN 978-80-247-5850-3.

POSPÍŠILOVÁ, Z. Hasičské pohádky, Praha, vyd. Grada Publishing, a.s., 2016, ISBN 978-80-247-5739-1.

REICHEL, J. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). [ISBN 978-80-247-3006-6](#).

SMOLÍKOVÁ, K. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze 2006. ISBN 80-87000-00-5.

SOCHROVÁ, M. *Literatura v kostce*. Vyd. 4. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004. 88 s. ISBN 80-7200-965-6.

ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. Zákon o policii s komentářem. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 397 s. ISBN 978-80-7380-160-1

ŠMAHELOVÁ, H. *Návraty a proměny: Literární adaptace lidových pohádek*, 1. Vyd., Praha: Albatros 1989.

ŠVARŤÍČEK, R. - ŠEĎOVÁ K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. [ISBN 978-80-7367-313-0](#).

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. 468 s. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. dětství a dospívání*. Praha: Karolinum 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.

Internet:

ŠNAJDROVÁ, H. Policejní etika a Etické kodexy. Policista [online časopis]. 2000, č. 11 [cit. 7.2.2018]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/>

NOVINKY.CZ, Důvěra v armádu a policii je nejvyšší za poslední roky, [online], 2017, [cit. 15.2.2017]. Dostupné z www.novinky.cz/domaci/430900-duvera-v-armadu-a-policii-je-nejvyssi-za-posledni-roky.html

DATABÁZE KNIH.CZ, Zuzana Pospíšilová, [online], 2018, [cit. 22.2.2018]. Dostupné z <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/zuzana-pospisilova>

SVĚT DĚSKÉ FANTAZIE, Zuzana Pospíšilová – životopis, [online], 2008, [cit. 22.2.2018]. Dostupné z <http://www.svetdetskefantazie.cz/clanky/zuzana-pospisilova-zivotopis>

DATABÁZE KNIH.CZ, Roman Pokorný, [online], 2018, [cit. 22.2.2018]. Dostupné z <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/roman-pokorny-101392>

TVŮRČÍ PSANÍ, René Nekuda, [online], 2018, [cit. 6.3.2018]. Dostupné z <https://www.renenekuda.cz/9-zakladnich-stavebnich-kamenu-knih/>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, Policejní pohádky, [online], 2018, [cit. 22.2.2018]. Dostupné z <https://search.mlp.cz/cz/titul/policejni-pohadky/4115122/>